

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta humanitních studií

Bakalářská práce

Historie skautingu v Plzni

Eliška Kolářová

Praha 2016

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jiří Pešek, CSc.

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 20.6.2016

.....

podpis

Obsah:

Úvod.....	1
1. Obecně o skautingu a Plzni.....	5
2. Vznik skautingu ve světě.....	7
2.1. Ernest Thompson Seton.....	7
2.2. Robert Baden-Powell.....	8
2.3. Šíření skautingu ve světě.....	9
3. Příchod skautingu do Čech.....	11
3.1. Antonín Benjamin Svojsík.....	11
3.2. Rozvoj českého skautingu.....	12
4. Skauting v Plzni v době 1. republiky.....	14
4.1. Vznik skautingu v Plzni.....	14
4.2. Rozmanitost oddílů.....	15
4.3. Plzeň jako součást Župy Bílého orla.....	19
4.4. Činnost skautů.....	21
4.5. První zákaz skautingu.....	25
5. Skauting od konce 2. světové války do jeho druhého zákazu.....	27
5.1. Krátce o plzeňských skautech za 2. světové války.....	27
5.1.1. Jožka Knapp.....	28
5.2. Obnovení skautingu.....	29
5.3. Činnost skautů.....	30
5.4. Druhý zákaz skautingu.....	31
6. Skauting v letech 1968 až 1970.....	33
6.1. Uvolňování atmosféry a obnovení skautingu.....	33
6.2. Činnost skautů.....	34
6.3. Třetí zákaz skautingu.....	36
7. Skauting po roce 1989.....	38
7.1. Obnovení skautingu.....	38
7.1.1. Karel Kulhánek.....	41
7.1.2. Jan Kraus.....	42
7.2. Činnost skautů.....	43
Závěr.....	45
Resumé.....	48

Seznam literatury	49
Seznam pramenů	50
Seznam internetových zdrojů	53
Vysvětlení pojmů	54

Úvod

Tématem této bakalářské práce je historie skautského hnutí v Plzni. Mým cílem zde není podat podrobný obraz vývoje všech skautských oddílů, které kdy existovaly v Plzni, neboť to by byl úkol zcela neodpovídající rozměrům bakalářské práce. Já se chci pokusit o náčrt vývoje skautingu v Plzni a s jeho pomocí zodpovědět několik otázek.

Historie nejen plzeňského ale i českého skautingu je fascinující především rychlostí, s níž se skautské hnutí, i když několikrát zakázané, vždy dokázalo znovu obnovit a nabrat nový dech. Po každém ze zákazů své činnosti skautské hnutí ztratilo všechnen svůj majetek, přišlo o klubovny a členská základna se rozpadla. I přes to se ovšem dokázalo vždy vrátit zpátky s novou energií a elánem. Po první obnově po druhé světové válce se počet jeho členů dokonce vyšplhal až na čtvrt milionu v celém Československu. Toto období ovšem trvalo jen pět let a pak přišel druhý zákaz. Skauting neexistoval skoro dvacet let a přece se opět zvládl obnovit a znovu navázat tam, kde přestal. Tohle období trvalo pouhé tři roky a následovalo dalších dvacet let zákazu. I po nich se v roce 1989 skauting dokázal znovu postavit na nohy a obnovit svoji činnost. Chci se pohledem na historii skautingu v Plzni pokusit určit klíčové přístupy plzeňského skautingu, akce či osobnosti, které na těchto obnoveních mají největší podíl. Zajímá mě, s jakou rychlostí dokázal plzeňský skauting (v období zákazů teoreticky neexistující) zareagovat na uvolnění poměrů a obnovit svoji činnost. Kdo první svolával ustavující schůze a organizoval obnovení činnosti. Chtěla bych také vyzdvihnout osobnosti, které byly pro činnost plzeňského skautingu klíčové a bez nichž by se jeho vývoj pravděpodobně ubíral jiným směrem.

Ve své práci zmiňuji i další skautské oddíly ze západních Čech i celorepublikové dění, neboť jsem toho názoru, že pokud chceme mluvit o skautingu v Plzni, musíme ho vidět ne jako uzavřený systém, ale ve spojení s ostatními. Chci se podívat na to, do jaké míry byl plzeňský skauting napojen na okolní svět a otevřen novým věcem. Zajímá mě, zda se plzeňští skauti zajímali jen o výpravy do přírody a své vnitřní záležitosti, nebo jestli projevovali zájem i o celorepublikové nebo světové dění. S tím souvisí i to, jak a zda vůbec se nějakým způsobem prezentovali na veřejnosti či spolupracovali s jinými organizacemi.

Pro svou bakalářskou práci jsem čerpala jak z knih, tak i z historických pramenů. Na začátku své práce popisují počátky a následný vývoj skautského hnutí ve světě i v Čechách. Pro tuto část jsem čerpala z knih zabývajících se historií skautingu. Některé z nich byly staršího data a

byly vydané vedením českého skautingu jako studijní materiál pro skauty aspirující na to stát se činovníky. Skautské století je oproti tomu relativně nová kniha, která za pomoci příběhů, deníkových záznamů a fotek popisuje vznik a vývoj skautingu ve světě a jeho příchod a rozšíření po Čechách. Pro hlavní část své práce jsem jako osnovu použila Sofronovu brožuru shrnující výstavu o historii skautingu v západních Čechách a pro základní přehled o vývoji plzeňských středisek jsem čerpala z prací plzeňského skauta Boříka, který se již po několik desítek let historií plzeňského skautingu zabývá. Co se týká historických pramenů, tak pro mě byla neocenitelnou pomocí čísla regionálního skautského časopisu Krajem šesti řek vydávaná od roku 1930, která jsem měla možnost prohlédnout si v Krajském archivu Junáka v Plzni. Tento časopis byl každý měsíc (občas každé dva měsíce) vydáván vedením plzeňských skautů a velmi podrobně mapuje jejich činnost. Také jsem čerpala ze starých skautských kronik, které přinášejí jedinečný náhled na důležité události plzeňského skautingu a ukazují je pohledem jeho běžných členů. Při čerpání informací z časopisu Krajem šesti řek i ze skautských kronik bylo třeba odhlédnout od citového zabarvení a subjektivního pohledu pisatelů a zařadit informace do celkového kontextu.

Svou bakalářskou práci člením následovně:

V první kapitole se zabývám vznikem skautingu ve světě a jeho myšlenkovými základy. Jelikož český skauting čerpá jak z Baden-Powellova, tak Setonova pojetí, krátce v ní představuji oba dva zakladatele a snažím se ukázat, co je přivedlo k myšlence založení prvních skautských organizací. Také se zde věnuji následnému překvapivě rychlému šíření Baden-Powellova pojetí skautingu a zakládání skautských organizací v dalších státech. Tuto kapitolu pojmám relativně stručně, i když by se o začátcích světového skautingu dalo napsat mnohem víc. Zde to nicméně slouží spíše jako úvod k dalšímu textu.

Druhá kapitola se potom věnuje tomu, jak se skautská myšlenka dostala do Čech a jak se zde uchytila. Pojednávám zde o osobnosti Antonína Benjamina Svojsíka a jeho významu pro počátky skautingu v Čechách. Stručně se zde zmiňuji o šíření skautingu po republice a o vzniku alternativních skautských organizací ke Svojsíkovu hnutí. Dále se zabývám vznikem Svazu junáků – skautů Republiky Československé (SJS RČS) a jeho sjednocujícími pokusy.

Ve třetí kapitole se už dostávám do Plzně a popisuji založení prvního skautského oddílu na jejím území. Velkou pozornost věnuji rozmanitosti skautských oddílů za první republiky a

rychlosti, s jakou byly zakládány další. Mapuji jejich vývoj i to, jak se většina z nich postupně přidala ke Svazu junáků – skautů RČS. V rámci Svazu představím Západočeskou župu Bílého orla, do které Plzeň patřila, a budu se zabývat její organizací, vedením a klíčovými momenty její existence. Dále se zaměřím na nejvýraznější akce plzeňského skautingu, jeho spolupráci s jinými organizacemi a pokusím se tak ukázat, jak ho v té době mohli vidět ostatní obyvatelé Plzně. Ke konci se budu věnovat situaci po podepsání Mnichovské dohody a následnému prvnímu zákazu skautského hnutí.

Na začátku čtvrté kapitoly se krátce zabývám skautováním za druhé světové války a zmiňuji osudy některých plzeňských skautů, kteří se konce války nedožili. Poté se už věnuji obnovení skautingu v Plzni a jeho prvním akcím. Stručně představuji nově vzniklá střediska, která byla zřízena kvůli nečekaně velkému počtu nových členů, a pojednávám o aktivitách plzeňských skautů. Na konci kapitoly popisují politický tlak, který byl vyvinut na Junáka, a jeho následný druhý zákaz v roce 1950.

V páté kapitole pojednávám o krátkém období mezi lety 1968 a 1970, během kterého mohl Junák znovu fungovat. Začínám postupným uvolňováním poměrů a následně svoláním prvních pražských a plzeňských schůzí skautů. Dále se zmiňuji o obnovení plzeňských středisek a o změnách, které v nich proběhly. I přes krátkou dobu, kdy skauting v tomto období fungoval, stihli jeho členové uspořádat množství nejrůznějších akcí. Kapitola tradičně končí třetím zákazem skautingu.

Poslední šestá kapitola se zabývá posledním obnovením skautingu v roce 1989 a jeho následným vývojem. Pojednávám v ní o ustavujících schůzích a obnovení (či v několika případech vzniku) a vývoji středisek. Blíže zde pojednávám o dvou důležitých postavách plzeňského skautingu – Karlu Kulhánkovi a Janu Krausovi.

Na konec své bakalářské práce přikládám i vysvětlení některých pojmů, které jsem použila v textu. Skauti během své více než stoleté historie vytvořili řadu slov, která nemusí být všem známá a která se mohou vyskytnout i v mé práci. Některá z nich vysvětluji i ve chvíli, kdy se poprvé objeví v textu, ale pro větší srozumitelnost a usnadnění práce s textem jsem se rozhodla zahrnout je i ve „Vysvětlení pojmů“.

K psaní bakalářské práce o tomto tématu mě mimo jiné přivedlo i to, že jsem byla po několik let členkou skautského oddílu Ookenanis v I. středisku Jožky Knappa v Plzni. Z historie střediska a skautingu v Plzni obecně jsem znala jen několik příběhů a bylo zajímavé zasadit je do celkového kontextu a objektivně se na ně podívat.

1. Obecně o skautingu a Plzni

Na začátku práce, která má pojednávat o historii plzeňského skautingu, je nezbytné položit si otázku, co to vlastně skauting je. Odpovědí na tuto otázku ovšem může být více podle toho, z jakého úhlu pohledu se na skauting budeme dívat.

„První odpověď by mohla znít, že skauting je celosvětové výchovné hnutí, které založil Angličan Sir Robert Baden-Powell v roce 1907, když si chtěl ověřit aplikovatelnost svých zkušeností z vojenské služby v Jižní Africe s působením života v přírodě na zvyšování fyzické zdatnosti a získávání dobrých charakterových vlastností na výchovu anglických chlapců - hnutí, které se k jeho úžasu setkala s takovým nadšením chlapců, a za krátko i dívek, že se během několika málo let rozšířilo takřka do celého světa.

Z jiného úhlu pohledu je skauting životní styl: a to životní styl člověka, který se skautským slibem zavázal plnit povinnosti k Bohu, sobě samému i druhým lidem, a řídit se skautským zákonem, životní styl rytíře - bojovníka se zlem. Být skautem znamená především být dobrým člověkem, jak to shrnuje 10. bod skautského zákona: Skaut je čistý v myšlenkách, slovech a skutcích.

Rozhodně se také nebudou mýlit ti, kdo by řekli, že skauting je především život v přírodě a v souladu s přírodou, a poznávání přírody. "Skaut" totiž znamená "stopař": je to ten, kdo se umí dívat a vidět nesmírnou krásu přírody, která byla člověku dána, ale za kterou má rovněž zodpovědnost. Věřící skauti to vyjadřují tak, že skauting znamená hledání Božích stop v přírodě. Skaut je ten, kdo vidí, ctí a chrání hodnotu.

Ještě jiní řeknou, že skauting je hra. Z počátku třeba romantická hra na dobrodružství, na zálesáky či na indiány, ale později stále více hra na překonání sebe sama, hra na věrnost správnému směru, hra na výstup na horu. Odměnou za vítězství v takové hře pak není jen nějaký diplom či první příčka na desce slávy, nýbrž snad to nejcennější, z čeho se může člověk radovat: vědomí, že žiji svůj život dobře.“¹

Skauting v každém kraji má svá specifika, ke kterým je třeba přihlédnout. Pro skauty z Plzně a plzeňského kraje obecně je třeba vzít do úvahy pocit sepětí, který cítí s řekami protékajícími tímto krajem, a důležitosti, kterou pro ně tyto řeky mají už od prvních táborů, které vyrostly na jejich březích.

¹ Skauting. Doména SKAUT.ORG. [online]. 2003 [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <http://www.skaut.org/skauting.php#a>

„Pramen – potok – řeka. Tři doby života plynoucí vody. Nesměle nastupuje dráhu věčného poutníka, vzrůstá a plní své poslání, odvádějíc mocnějšimu soupeři daň plnou cenou vlastní moci a zralé síly. A přece žije dále.

Čtvero poutníků směřuje k srdci západních Čech. Úhlava, Úslava, Radbuza a Mže, která maříc život svých soupeřů míří svým tokem dále k středu Čech. Na této další její cestě vpadají ji prudce v bok Klabavka a Střela – ale mladistvý jejich zápal je neškodný. Všechny tyto řeky oživují kraje, jimiž hrnou své vody. Šest těchto toků poskytuje divokou i střídmou krásou svých břehů nám, dětem přírody, to, co nás nejvíce vábí – táboření a pobyt venku vůbec.“²

² Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 1. číslo, s. 2.

2. Vznik skautingu ve světě

Myšlenka skautingu vznikla na počátku 20. století a na její podobu měli vliv především Ernest Thompson Seton a Robert Baden-Powell, které považujeme za její zakladatele. Měli podobný pohled na výchovu mládeže, ale v mnoha věcech se rozcházel (např. metody výchovy). Současný skauting čerpá z obou jejich pojetí.

2.1. Ernest Thompson Seton

Ernest Thompson Seton se narodil roku 1860 v Anglii, ale dětství strávil v Kanadě. Později se do Anglie vrátil kvůli studiu na Královské akademii v Londýně a poté se přesunul do Francie, kde se věnoval malířství.

Svou životní inspiraci ovšem Seton našel v kanadské přírodě, kterou si zamiloval a ke které se celý život vracel. Stal se v ní z něj zkušený lovec a své zkušenosti později zúročil ve svých četných povídkách o zvířatech.

Tento přírodovědec a malíř byl prvním, kdo se zabýval výchovou hochů životem v přírodě. Roku 1902 založil v městečku Cos Cob ve státě Connecticut první kmen Woodcraft Indians. V rámci tohoto hnutí učil chlapce indiánskému životu, tábornictví a znalostem rostlin a zvířat pomocí her v přírodě. Jako výchovný vzor použil obraz ušlechtilého Indiána a prosazoval volný průchod pudů nepotlačených rozumem.³

K myšlence na založení hnutí ho poprvé přivedlo chování chlapců v Cos Cobu, kteří mu opakovaně rozbíjeli plot farmy, kterou tam zakoupil. Místo dalších oprav se je rozhodl pozvat do indiánské vesnice, kterou pro ten účel vybudoval. Připravil týpí, kánoe, stany i jídlo. Místo očekávaných dvaceti chlapců se jich nakonec objevilo čtyřicet. Přes den je nechal hrát různé sportovní hry a večer jim vyprávěl příběhy o přírodě a indiánech. Poté jim navrhl, aby si vytvořili vlastní „indiánský“ kmen a chlapci se pro tuto myšlenku nadchli. Seton jim určil základní pravidla a to byl už v podstatě základ Woodcraft Indians.⁴

Od Setona se tedy do dnešního skautingu dostaly indiánská jména, totemy a kult táborového ohně. Bývá považován i za zakladatele woodcraftu, ve kterém jsou dodnes nejdůležitějšími znaky bílý štít s modrými rohy (vyjadřující zdatnost a připravenost) a čtyřnásobný oheň

³ Václav NOSEK, Historie skautingu: cestou k pramenům - kolektiv historické komise při Ústřední radě Junáka - svazu skautů a skautek ČR, Praha 1999, s. 7-8.

⁴ Roman ŠANTORA – Václav NOSEK – Slavomil JANOV – Václav DOSTÁL, Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu, Praha 2012, s. 14-15.

(značící harmonický rozvoj těla, ducha, pravdy a služby). O myšlenkách svého hnutí napsal i několik knih – Dva divoši, Rolf Zálesák, Ve svitku březové kůry a Knihu lesní moudrosti.⁵

2.2. Robert Baden-Powell

Robert Baden-Powell se narodil 22. února 1857 v Londýně a ještě více než E. T. Seton utvářel rysy skautského hnutí. K tomu mu pomohly znalosti, které získal během své vojenské služby. „Britský generál Robert Stephenson Smyth Baden-Powell získal ve výzvědné službě, zejména na vojenských výpravách v Indii, Afghánistánu a hlavně v Africe, značné praktické znalosti – umění hledat cestu, pozorovat a nebýt pozorován, stopovat, pohybovat se v neznámé krajině, skrýt se, předávat nepozorovaně zprávy – souhrnně skauting.“⁶

Během služby u jezdeckého pluku v Indii sepsal pro své průzkumníky v roce 1899 příručku „Aids to scouting“, ve které zdůrazňoval kromě technického výcviku i posilování odvahy a schopnost poradit si v každé situaci.

Za búrské války v Jižní Africe byl velitelem obleženého města Mafeking a používal místní chlapce jako spojky a poslíčky. Dal jim podobný výcvik jako průzkumníkům v Indii a s výsledkem byl velmi spokojen. Po skončení obležení se dozvěděl, že jeho příručka „Aids to scouting“ byla mezitím vydána v Anglii a je oblíbená mezi chlapci. S tím byl ovšem nespokojen, protože ji napsal pro vojáky a ne pro děti. Proto se rozhodl ji přepracovat a vytvořit pravidla skautské výchovy chlapců.⁷

Na podzim roku 1906 se v Londýně sešel s E. T. Setonem, aby porovnal jeho způsob výchovy mládeže se svou vizí. Jejich představy výchovy chlapců se ale v mnohém lišily. Baden-Powell měl zájem vychovávat chlapce k službě vlasti a ušlechtilého indiána nepokládá za dobrý vzor k tomuto účelu. I tak ale do svého projektu některé prvky woodcraftu převzal.⁸

O rok později už se rozhodl uspořádat první pokusný tábor. Spolu s dvaceti chlapci ho postavili na ostrůvku Brownsea u pobřeží jižní Anglie. Chlapce rozdělil do čtyř skupin po pěti a každá skupina si mezi sebou zvolila vůdce. Tím v podstatě vznikly první družiny. Tento tábor se považuje za začátek skautského hnutí.

⁵ Václav NOSEK, Historie skautingu: cestou k pramenům - kolektiv historické komise při Ústřední radě Junáka - svazu skautů a skautek ČR, Praha 1999, s. 8.

⁶ Václav NOSEK, Historie skautingu: cestou k pramenům - kolektiv historické komise při Ústřední radě Junáka - svazu skautů a skautek ČR, Praha 1999, s. 8.

⁷ Václav NOSEK, Historie skautingu: cestou k pramenům - kolektiv historické komise při Ústřední radě Junáka - svazu skautů a skautek ČR, Praha 1999, s. 8-9.

⁸ Roman ŠANTORA – Václav NOSEK – Slavomil JANOV – Václav DOSTÁL, Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu, Praha 2012, s. 15.

Díky zkušenostem z tábora sepsal Baden-Powell v roce 1908 novou příručku „Scouting for Boys“. Aby podpořil její prodej, vydal se na okružní cestu Anglií a za sedm týdnů uspořádal přes čtyřicet přednášek. Chlapci se ke skautingu nadšeně připojovali, protože Baden-Powella znali hlavně jako „hrdinu z Mafekingu“. Příručka „Scouting for Boys“ byla rozdělena do devíti kapitol, které pokrývaly hlavní náplň skautingu. Jednalo se jak o technicky zaměřené části jako život v přírodě a stopování, tak i o mravní výchovu dle vzoru středověkého rytíře, pro nějž je nejdůležitější čest. Z Baden-Powellových vojenských zkušeností byl převzat nápad vytvořit praktický skautský kroj a do znaku umístit kompasovou lilii.

Robert Baden-Powell původně nechtěl vytvořit ze skautingu vlastní organizaci, ale měl v úmyslu, aby se skautská výchova zavedla v těch stávajících. Ovšem kvůli množství chlapců, kteří měli o skauting zájem, změnil názor a vytvořil Boys Scout Association of Great Britain. Organizace postupně rostla, pořádala další tábory a brzy získala podporu i od krále, který se stal jejím patronem.

V roce 1909 založil Baden-Powell námořní skauty a uspořádal první velký sraz všech skautů. Dorazilo jich na něj skoro deset tisíc a mezi nimi byla i první družina skautek. Když o rok později dosáhl počet skautů a skautek sta tisíc, rozhodl se skončit s vojenskou kariérou a naplno se věnovat skautingu. Ještě toho roku se jeho sestra Agnes ujala dívčích skautek a založila organizaci Girl Guides s trojlístkem ve znaku.⁹

2.3. Šíření skautingu ve světě

Od svého založení se skauting šířil závratnou rychlostí. Nejprve po Anglii a jejích koloniích a poté i do cizích zemí. První z těchto skautských organizací byla založena v Chile už v roce 1909, když tam Baden-Powell trávil dovolenou. Z evropských zemí skautskou myšlenku jako první převzalo Německo, ale od roku 1910 už byly skautské organizace založeny ve většině evropských zemí. V USA byla skautská organizace založena sloučením Setonovy a Beardovy skupiny (Beardova skupina měla místo indiána za vzor americké pionýra). Seton se stal prvním náčelníkem skautů v USA, ale zároveň dále vedl i skupinu woodcraftu. V Asii se skauting nejrychleji ujal v Číně a v Japonsku. Pokud nepočítáme anglické kolonie, tak v Africe se skauting nejdříve rozvinul v Libérii.

⁹ Václav NOSEK, Historie skautingu: cestou k pramenům - kolektiv historické komise při Ústřední radě Junáka - svazu skautů a skautek ČR, Praha 1999, s. 9-10.

I když hlavní skautská myšlenka byla převzata z Anglie, přidávaly si jednotlivé země do skautingu své vlastní prvky. Někde byl větší vliv církve, ve Skotsku si ke kroji přidali kilt a některé země zavedly pro skauting vlastní název (např. Junák v Čechách).¹⁰

¹⁰ Václav NOSEK, Historie skautingu: cestou k pramenům - kolektiv historické komise při Ústřední radě Junáka - svazu skautů a skautek ČR, Praha 1999, s. 10-11.

3. Příchod skautingu do Čech

Před příchodem skautingu do Čech zde bylo jen několik organizací, v jejichž rámci se mohla mládež sdružovat. Nejpočetnější z nich byl Sokol založený roku 1862 Dr. Miroslavem Tyršem. Dále zde byly další tělovýchovné organizace jako katolický Orel nebo socialistické Dělnické tělovýchovné jednotky (DTJ). Od roku 1888 začal působit i Klub českých turistů.¹¹

3.1. Antonín Benjamin Svojsík

Hlavním průkopníkem skautingu v Čechách byl Antonín Benjamin Svojsík. Narodil se v Praze na Smíchově 5. září 1876. Několik let se angažoval v Sokolu a stal se dokonce náčelníkem sokolské župy. Na reálce na Žižkově vyučoval od roku 1901 tělocvik a byl součástí pěveckého kvarteta učitelů. To mu umožnilo hodně cestovat a dobře poznat Evropu, Ameriku i Blízký Východ. Za své pedagogické praxe se začal zajímat o různé způsoby výchovy mládeže a na Baden-Powellův přístup byl poprvé upozorněn Ing. Meilbeckem.¹² Myšlenka skautingu ho zaujala, a proto se rozhodl odjet roku 1911 do Anglie, aby se o ní dozvěděl něco víc a mohl si zblízka prohlédnout, jak funguje v praxi. Navštívil tam několik skautských táborů a srazů a přivezl si zpátky do Čech jak Baden-Powellovu příručku *Scouting for Boys*, tak i nadšení pro tento nový způsob mimoškolní výchovy mládeže. Po příjezdu do Čech hned napsal několik článků do novin, ve kterých skauting představil veřejnosti, a dal dohromady i první českou skautskou příručku, kterou nazval *Český skaut* a která vyšla už 1. února 1912. V květnu pak vydal ještě knihu *Základy junáctví*.¹³

A. B. Svojsík převzal pro český skauting většinu myšlenek od Baden-Powella, ale zdůraznil také vztah k přírodě, čímž se přiblížil i k Setonovi. Jako vzor pro české skauty nepřevzal ušlechtilého Indiána, ale obrátil se k domácím vzorům. Za nejvhodnější shledal tradici Chodů, českých hraničářů se psem ve znaku, které považoval za dostatečně silný symbol statečnosti a sepectí s přírodou. Pro pojmenování českého skauta jako junáka se rozhodl po přečtení Holečkova povídání o životě slovanských hrdinů – černohorských junáků. Na rozdíl od anglických skautů nepropagoval Svojsík ve skautingu náboženství ani věrnost k panovníkovi.

¹¹ Václav NOSEK, *Historie skautingu: cestou k pramenům - kolektiv historické komise při Ústřední radě Junáka - svazu skautů a skautek ČR*, Praha 1999, s. 20.

¹² Václav NOSEK, *Historie skautingu: cestou k pramenům - kolektiv historické komise při Ústřední radě Junáka - svazu skautů a skautek ČR*, Praha 1999, s. 20.

¹³ Miloň LOM – Jaroslav Šebek, *Historie českého skautingu slovem a obrazem*, Mladá Boleslav 1990.

Místo loajality k Rakousku-Uhersku raději prosazoval lásku k vlasti (té české), k národu a k domovu.

První pokusný tábor proběhl o prázdninách roku 1912 pod hradem Lipnicí v Orlovských lesích na Humpolecku a úspěšně prokázal, že skautská myšlenka funguje i v praxi. Svojsík původně chtěl způsob skautské výchovy začlenit do Sokola, ale proti tomu stála řada jeho funkcionářů, a tak nakonec založil odbor skautingu v rámci Svazu spolků a přátel tělesné výchovy mládeže v Praze. Při prvním náboru se přihlásilo přes tři sta chlapců.¹⁴

3.2. Rozvoj českého skautingu

Po prvních skautských oddílech založených v Praze začaly být zakládány oddíly i mimo hlavní město. První z nich vznikly v Třebechovicích pod Orebem, Nymburku, Jičíně, Domažlicích a v Berouně.

V roce 1914 bylo na srazu v Umělecké besedě v Praze rozhodnuto, že se vytvoří samostatný spolek Junák – český skaut a jeho prvním starostou byl zvolen Dr. Čeněk Klika. V té době se také začaly scházet první skautky, ale samostatný Dívčí odbor byl v rámci spolku zřízen až o rok později.¹⁵

Někteří skautští vůdcové se časem od Svojsíkova pojetí odklonili a rozhodli se jít vlastní cestou. Byli to například Miloš Seifert, který v roce 1912 založil v Berouně Děti Živěny, a Jan Hořejší, který o rok později v Příbrami založil Psohlavce. Obě tato nová sdružení zdůrazňovala především Setonovy myšlenky a vztah k přírodě.

V červnu roku 1919 se ovšem skautské organizace dohodly a vytvořily dohromady Svaz junáků – skautů RČS (Republiky Československé, skautky byly do názvu přidány až v roce 1934). Svaz byl vytvořen ze Svojsíkova spolku Junák – český skaut, Děti Živěny, Psohlavců a Skautů učňovských besídek. Při svazu fungovaly dva odbory – dívčí a vodní. Baden-Powell uznal Svaz jako oficiálního představitele českého skautingu. Znakem Svazu byla zvolena tradiční skautská lilie s psí hlavou uvnitř. Byl organizován podle republikového systému žup a okresů. Svaz nicméně nebyl schopen skauty sjednotit. Organizace Děti Živěny, Psohlavci i Skauti učňovských besídek z něj brzy vystoupily, protože byl podle nich příliš centralistický. Jiní skauti zase Svaz považovali za příliš volný, a tak si založili vlastní organizaci - Obec čs.

¹⁴ Václav NOSEK, Historie skautingu: cestou k pramenům - kolektiv historické komise při Ústřední radě Junáka - svazu skautů a skautek ČR, Praha 1999, s. 21.

¹⁵ Miloš LOM – Jaroslav Šebek, Historie českého skautingu slovem a obrazem, Mladá Boleslav 1990.

skautů Baden-Powellových. Skautské organizace, které se nechtěly stát součástí Svazu, se sdružovaly do Federace čs. skautů.

I tak do Svazu stále proudili noví členové a dostával se více a více do povědomí široké veřejnosti. V roce 1922 se Svaz stal zakládajícím členem světového skautského ústředí a Svojsík byl zvolen do mezinárodního skautského výboru. Pokračoval i ve své snaze sjednotit české skauty, což se mu částečně i podařilo, když se do něj znovu začlenily organizace Baden-Powellových skautů a Psohlavců. V roce 1923 měl díky tomu Svaz přes 26 000 členů. Svoje členy dělil do několika skupin podle věku. Chlapci byli nejprve vlčata, pak skauti a nakonec roveři. Dívky byly šotci (od roku 1939 se ujal dnes používaný název světlušky), skautky a posléze junačky (rangers). Dospělí se scházeli v oddílech oldskautů nebo táborníků. Vůdcům oddílů a okresním a župním zpravodajům se říkalo činovníci. Ve vedení Svazu působili jeho starosta, náčelník a ústřední rada.¹⁶

¹⁶ Václav NOSEK, Historie skautingu: cestou k pramenům - kolektiv historické komise při Ústřední radě Junáka - svazu skautů a skautek ČR, Praha 1999, s. 22-26.

4. Skauting v Plzni v době 1. republiky

4.1. Vznik skautingu v Plzni

Ačkoliv je Plzeň metropolí Západních Čech a počtem obyvatel výrazně převyšuje všechna ostatní města tohoto kraje, tak to nebylo zde, kde vznikl první skautský oddíl v kraji. Bylo to v Domažlicích v roce 1913. Přímým impulzem k jeho vytvoření byla přednáška A. B. Svojsíka o skautingu, která zde proběhla o několik měsíců dříve. Brzy nato vznikl oddíl i v Klatovech¹⁷.

Prvními skauty v Plzni byli dva terciáni, kteří začali skautovat na konci roku 1913. Jelikož byli jen sami dva a bez vůdce, spočívala velká část jejich činnosti v dopisování si s pražským Junákem.

Už před prázdninami roku 1914 se k nim ale přidalo dalších pět chlapců a vytvořili první plzeňský oddíl. Mezi jeho zakládajícími členy byli například Josef Knapp či Josef Hruška. Oddíl si do znaku zvolil hlavu chodského psa a začlenil se do skautského hnutí Psohlavců.¹⁸

O něco dříve ale už v Plzni vznikla také skupina Woodcraftu. Woodcraft je jednou z nejstarších forem skautingu. Woodcrafteri nebo také zálesáci vyznávají indiánský způsob života v lesích. Hlásí se k Setonově směru skautingu a do znaku si zvolili buvolí hlavu¹⁹. Během času byli součástí různých organizací – Děti Živěny, Ligy lesní moudrosti a Jednoty zálesácké ligy. V Berouně byla roku 1912 založena učitelem Milošem Seifertem jeho skupina a současně v Plzni na Petrohradě vznikla její odnož. Nejvíce členů měla z tamější dělnicko-železničářské kolonie. Ti při cestě za prací procestovali kus Evropy a přinesli si ze své cesty cenné zkušenosti, které mohli použít právě ve skupině Woodcraftu. Mezi její zakládající plzeňské členy patřili Václav Lepič, Jaroslav Kopp a Karel Šplíchal. Skupina se rychle rozrostla a brzy získala zázemí i na Doubravce, v bývalém Divadélku feriálních osad²⁰ a na Borech (na hřišti S.K. Plzeň). Postavili si i prázdninovou chatu Na Liškovce na řece Střele

¹⁷ Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 3.

¹⁸ Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 9.

¹⁹ Miloslav VAVRDA, Dějiny ligy (čsl. woodcrafterů), Vyškov 2012, s. 5 – 10.

²⁰ Na jeho místě je dnes budova Mrakodrapu. Bylo to amatérské loutkové divadlo. Jeden čas s ním spolupracoval i Josef Skupa.

nedaleko kaznějovské hájenky v Oboře. Plzeňská skupina Woodcraftu ovšem nebyla ani zdaleka jediná, které Střela učarovala.²¹

4.2. Rozmanitost oddílů

Po první světové válce se množství plzeňských skautů začalo rychle zvětšovat. Do roku 1920 vzniklo v Plzni mnoho nových oddílů – oddíl Horní chlapečci, oddíl Svazových junáků – skautů republiky Československé, oddíl Baden – Powellových skautů a kmen Rover – skautů.²²

První oddíl Baden – Powellových skautů v Plzni byl založen 9. listopadu 1919 učitelem Janem Marouškem. Brzy k němu přestoupilo mnoho dalších skautů jako Adolf Šváb, Jožka Knapp, Karel Peták, Karel Skála nebo Růžena Malá. Po nárůstu členské základny se oddíl přeorganizoval a vytvořil i 2. oddíl Baden – Powellových skautů. V roce 1924 se oddíly staly součástí SJS RČS jako 10. oddíl pod vedením Karla Skály.

Pod vedením Jožky Knappa (skautským jménem Maateho) vznikl v roce 1920 1. kmen Rover skautů. Tento kmen byl součástí Svazu junáků - skautů RČS. Rover skauti byli schopní starší skauti a z většiny z nich se později stali vůdcové oddílů. První družinou tohoto kmene byla Tlupa Bílého dne. Patřili do ní například Josef Šimandl (skautským jménem Chingas), Bohumil Břečka, Ladislav Jánský, Václav Špelina a mnozí další. Svůj název si zvolili podle další přezdívky Jožky Knappa, která byla Burning day light nebo také Bílý den. Tito skauti byli velice aktivní a v roce 1930 začali vydávat skautský časopis Krajem šesti řek,²³ který se přes všechny zákazy skautingu vždy podařilo znovu obnovit. V roce 1931 organizovali výpravu plzeňských skautů na Slovanské Jamboree v Praze, kde se jim podařilo vyhrát soutěž o nejlépe vybudovaný vzorový skautský tábor. Tento kmen existoval až do roku 1935, kdy většina jeho členů odešla vést vlastní oddíly. Jožka Knapp pak sloučil jeho zbylé členy s dalšími dvěma oddíly, které právě zanikly, a vytvořil plzeňský oddíl old skautů Dakota (tento název byl vybrán, protože v jednom z indiánských jazyků to znamená Spojený).²⁴

²¹ Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 9.

²² Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 10.

²³ Těmito šesti řekami jsou myšleny Úhlava, Úslava, Radbuza, Mže, Střela a Klabava.

²⁴ Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, 1. kmen Rover skautů.

Politické strany si také zakládaly své vlastní skautské oddíly. Na Petrohradě tak byla založena Čsl. obec Junáků – skautů volnosti strany národně socialistické. Vznikla také organizace Spartakových skautů práce, kterou podporovaly strany sociálně demokratická a komunistická. Další skauti se scházeli v rámci Sdružení socialistických skautů a fungovalo také poloskautské Turistické sdružení se sídlem na Doubravce.²⁵

Toto množství oddílů již vyžadovalo určitou organizaci, a tak se brzy vytvořilo plzeňské skautské vedení, do kterého patřili Hájek, A. Koranda, J. Maroušek, F. Dobrovský, již zmíněný Josef (Jožka) Knapp (Maate) a J. Paur (Žirl)²⁶.

Skautské oddíly začaly zakládat i Dělnické tělocvičné jednoty (DTJ) za podpory Čsl. sociální demokracie. Plzeňští DTJ skauti spadali pod III. Plzeňský kraj, který vedl krajský vůdce skautů DTJ František Fryč. V Plzni bylo založeno celkem sedm skautských sborů.²⁷

Dívčí skauting vznikl v Plzni o něco později. Několik dívek nicméně už předtím skautovalo v chlapeckých oddílech a byly to právě ony, které nakonec vytvořily samostatný dívčí oddíl. Oficiální počátek můžeme položit do okamžiku, kdy se Růžena Malá (Růža) stala v roce 1921 zástupkyní vedoucího oddílu Horních chlapců pro dívčí kmen a založila dívčí oddíl Vran. Jejich aktivity byly stejné jako u jejich chlapeckých protějšků – v létě chodily na výpravy do přírody a v zimě lyžovaly. V roce 1924 byla Růžena Malá zvolena župní zpravodajkou dívčího kmene v Plzni.

Od ní se inspirovala manželka profesora Waltra, který vyučoval na 2. reálce v Plzni. V tamní primě založila malý oddíl skautek. Po odcestování manželů Walterových do Norska se tento oddíl stal součástí Vran. Růžena Malá je vedla až do roku 1932, kdy vedení předala Marii Bohmové-Benešové.

S rostoucí oblibou skautingu za první republiky souvisel i vznik prvních oddílů pro menší děti – vlčata. Jejich první oddíl vznikl v roce 1922 pod vedením sborového vůdce skautů v Plzni Ing. Karla Šuberta a scházel se v klubovně Na Jíkalce. Jedním z nejznámějších vůdců vlčat byl Jan Kraus (Šiwo). Ten v roce 1930 založil smečku Černého vlka a 2. chlapecký oddíl Stopa v Plzni. Stejně jako jeho manželka se i profesor Emil Walter angažoval ve skautingu. V primě 2. reálky na Mikulášském náměstí založil chlapecký oddíl a všem jeho členům

²⁵ Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 10.

²⁶ Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 4.

²⁷ Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, Skauting DTJ v Plzni.

pořídil skautský stejnokroj. Po čase ovšem nastoupil do diplomatických služeb ve Skandinávii a jeho oddíl se stal součástí Stopy.

Stopa se ve třicátých letech stala největším a nejaktivnějším skautským oddílem v Plzni-městě a prošla jí celá řada pozdějších skautských činitelů.

Další oddíl vlčat vedl od roku 1927 Oto Zedlo, jehož otec měl v dnešních Sadech

Pětatřicátníků obchod se sportovním zbožím, který se brzy stal oficiální skautskou prodejnou Plzeňské župy (dnes je jí Liman na Slovanské třídě).²⁸ Nejprve měli klubovnu u řeky Radbuzy v jednom z upravených vagonů, ale po regulaci řeky se museli přesunout do sklepní místnosti na Klatovské třídě. Byli prvním oddílem vlčat, který se stal součástí Svazu Junáků-skautů Republiky Československé (SJS RČS) v Plzni. Jejich tábory byly vždy dobře vybaveny díky plzeňské posádce pod vedením župního zpravodaje generála Vojtěcha Vladimíra Klecandy (Bílého Orla). Kromě dodání materiálu a pomoci s přepravou jim byl na několik táborů zapůjčen i vojenský kuchař.²⁹

Vůdce vlčat v oddíle se dle tradice nazývá Akéla. Toto jméno bylo vybráno podle vůdce vlčí smečky z Knihy džunglí.³⁰

S rozšiřováním zájmu o skauting vznikla i Liga Katolických Junáků – skautů a skautek, kterou podporovala mimo jiné i YMCA. Jedno její středisko působilo v klášteře františkánů, druhé při dominikánském konventu na Jiráskově náměstí, další byla u redemptoristů na Klatovské třídě a poslední v metodistickém kostele v Husově ulici. Jejich největší podporou byl kaplan Josef Zvěřina, který působil na plzeňském arciděkanství. Jejich patronkou se stala tehdejší kněžna Lobkowiczová a Bedřich, Ladislav a Kristian Lobkowiczové se aktivně podíleli na činnosti organizace. Dívky tvořily šest oddílů a kromě skautské činnosti ještě účinkovaly v ochotnickém divadle Zeyer u Horů v Tylově ulici.

V Plzni vedle katolických existoval i židovský oddíl (fungoval ale jako necírkevní oddíl). Byl založen roku 1931 a působil skoro až do roku 1940. Byl součástí SJS RČS jako osmý oddíl.³¹ Založil ho Jan Adel (Hanuš) a v době svého vzniku měl okolo patnácti členů. Jejich znakem byla klasická skautská lilie s hlavou psa a hnědé šátky měli bíle lemované. Ze začátku neměli klubovnu a museli se scházet buď venku, nebo v nějakém z bytů jejich rodičů. Oddíl se postupně rozrůstal, a tak si společně s oddílem Hajduků udělali klubovnu ve starém

²⁸ Sponzoroval časopis Krajem šesti řek a v každém čísle na deskách malou reklamu na svůj obchod.

²⁹ Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 12.

³⁰ Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, Vlčata a Akela.

³¹ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 7-8. číslo, s. 15.

železničním vagonu u řeky Radbuzy. Oddíl měl ke konci skoro čtyřicet členů rozdělených do třech družin (Kamzíci, Lišky a Bobři). V létě rádi tábořili u řeky Střely. V roce 1938 pomáhali s organizací ubytování českých vyhnanců z pohraničí a působili také jako služba v protiletecké obraně. Většina členů tohoto oddílu později zemřela v koncentračních táborech.³²

Za první republiky fungovali i vodní skauti. Jako první se vodnímu skautingu začal věnovat Vlasta Kácal (Tulák Jižních moří), a když se stal členem 1. kmene rover skautů v Plzni, podařilo se mu pro vodáctví nadchnout i některé další členy kmene (např. Josefa Příhodu a Karla Benetku). První oficiální oddíl vodních skautů ale vznikl až počátkem roku 1931 a nesl jméno Racek. Založil ho právě Vlasta Kácal a zpočátku byl součástí 1. kmene rover skautů³³. Ještě v srpnu téhož roku si členové oddílu postavili loděnici u Radbuzy a začali s výrobou lodí. Po regulaci řeky se museli přesunout do Heldovy ulice. I vodní skauti se těšili velké oblíbenosti, a tak brzy vznikl další oddíl, který měl klubovnu v prostoru U Ježíška.³⁴

Zajímavé počátky má především skauting v plzeňské čtvrti Doubravka. Nejprve tam v roce 1919 vzniklo woodcrafterské sdružení Děti přírody. Brzy po něm se objevil oddíl Baden – Powellových skautů a pak i oddíl, jehož členové si říkali Táborité. Roku 1920 došlo ke sloučení těchto oddílů a už o rok později uspořádaly výstavu o skautingu v doubravecké škole. Jak přibývalo členů, rozhodli se postavit si místo původní dřevěné zděnou klubovnu. Vybrali pro ni místo u Panského dvora a začali s kopáním základů. Během toho se jim podařilo najít skutečný poklad – hrnec mincí, které pocházely ze 13. století. Odměnu za jeho nalezení použili členové oddílu, kteří si teď říkali Jestřábi, k vylepšení své nové klubovny. Jejich oddílovým místem, které si nejvíce oblíbili, byla zřícenina hradu Lopata nedaleko od loveckého záměčku Kozel. Ve vedení oddílu se vystříдалo několik vůdců. Nejznámějším z nich byl Jan Maršálek, pod jehož vedením se oddíl Jestřábi v roce 1930 stal 5. oddílem SJS RČS v Plzni. Součástí doubraveckého oddílu byla až do roku 1935 i družina letenských skautů, ze kterých později vzniklo samostatné středisko Vatra.³⁵

³² Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, Židovský skauting.

³³ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 1. číslo, s. 8-9.

³⁴ Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, Vodní skauting.

³⁵ Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, Jestřábi – Plzeň – Doubravka.

Součástí Svazu Junáků – skautů RČS byly i tábornické oddíly. Provozovaly rodinný tábornický skauting – tramping.³⁶ V Plzni bylo mnoho skautských párů, které se rozhodly uzavřít manželství. Láska ke skautingu je ovšem neopustila, a tak brzy začaly skautovat i se svými dětmi. Ve znaku měly tyto oddíly slunce.³⁷ Typická pro ně byla stavba stálých táborů v jejich oblíbených lokalitách. Jako ostatní plzeňské oddíly si i ty tábornické zamilovaly řeku Střelu, a tak u ní brzy vyrostly tři stálé tábory. Ještě dnes můžeme při procházce okolo Střely najít jejich pozůstatky.³⁸

4.3. Plzeň jako součást Župy Bílého orla

V roce 1921 byly organizačně sjednoceny jednotlivé oddíly Svazu junáků – skautů RČS v Západočeskou župu pohraniční SJS RČS na jihozápadě kraje (vedle ní existovala na západě Čech ještě Chodská župa pohraniční). Díky tomuto sjednocení a zlepšené organizaci mohly prezidenta T. G. Masaryka na jeho slavnostní návštěvě Plzně přivítat nejen plzeňské oddíly, ale i skauti z celého kraje.

První župní sraz proběhl v květnu 1922 v Plzni. Ve stejném roce se zde odehrál i celostátní sněm Ligy lesní moudrosti.³⁹

Počet členů rychle rostl, a tak se v červenci 1922 mohlo Národních skautských slavností v Praze zúčastnit přes dvě stovky plzeňských skautů (z celé Západočeské župy se jich zúčastnilo tři sta).

Rok 1929 byl pro plzeňské skauty důležitý, neboť v důsledku krize, do které upadla Chodská župa po odchodu župního zpravodaje Karla Kulhánka (Starého Jestřába), došlo ke spojení obou západočeských žup a vznikla nová Západočeská župa Bílého orla. Název byl zvolen po novém župním zpravodaji generálu Vojtěchu Vladimíru Klecandovi, jehož skautská přezdívka byla právě Bílý orel.⁴⁰

Nová župa uspořádala svůj první sraz v červnu 1930 v Plzni. Tento sraz oficiálně dostal číslo IV., neboť číslování srazů bylo převzato od starší Chodské župy. Zúčastnil se ho i tehdejší

³⁶ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, II. ročník - 1931/1932, 7. číslo, s. 10. Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, III. ročník - 1932/1933, 8. číslo, s. 1.

³⁷ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, Pod vlajkou 13. oddílu Táborníků 1922-1982 (album fotografií s texty A. Petáka).

³⁸ Miroslav NEUVIRT, Bylo to dávno před lety – chaty a chataři v údolí řeky Střely, Plzeň 2013, s. 20.

³⁹ Skautská organizace sdružující woodcrafterské skupiny.

⁴⁰ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 1. číslo, s. 10.

ministr vnitra dr. J. Slavík. Součástí srazu byl i program pro obyvatele Plzně – slavnostní průvod městem, sportovní soutěže a ukázkový tábor. Župa měla v této chvíli 402 členů.⁴¹ Rok 1931 přinesl pro Západočeskou župu mnoho změn. Byla založena Župní kancelář v Plzni, jejímž vedoucím se stal zástupce župního zpravodaje Karel Kulhánek (Starý Jestřáb). Jeho zástupci byli Boh. Beneš (Bláža), Josef Knapp (Maate), redaktor časopisu Krajem šesti řek Václav Špelina a instruktor vlčat Jan Kraus (Šiwo). Dále vzniklo župní předsednictvo v čele také s Karlem Kulhánkem. Koncem roku se pak generál Vojtěch Klecanda (Bílý orel) a K. Skála (Čil, bývalý okresní zpravodaj v Plzni) přesunuli do Prahy a novým župním zpravodajem se stal dr. Čipera.⁴²

V. sraz Západočeské župy Bílého orla proběhl v květnu 1932 v Sušici a dohodla se na něm změna struktury západočeských skautů. Některé oddíly v rámci reorganizace zanikly a jiné zase vznikly (nově v Plzni vznikl např. židovský oddíl). Postupně vznikaly i další nové oddíly v celé Župě.⁴³ V červnu 1933 proběhl župní sraz v Rokycanech a časopis Krajem šesti řek věnoval většinu čísla tamějším oddílům.⁴⁴ Další župní srazy pak proběhly v květnu 1934 v Domažlicích a v září 1936 opět v Plzni.

V roce 1936 se také v Praze konal Jubilejní zemský sjezd Svazu Junáků - skautů RČS, na kterém nechyběla ani západočeská delegace.⁴⁵

Západočeská župa Bílého orla se skládala ze sedmi okresů – Plzeň I, Plzeň II, Rokycany, Domažlice, Klatovy/Sušice, Mariánské Lázně a Kralovice. V čele okresu Plzeň I stál Karel Kulhánek (Starý Jestřáb) a v čele Plzně II B. Beneš (první západočeský absolvent⁴⁶ Ústřední lesní školy⁴⁷).

V roce 1931 bylo v Plzni přes 420 skautů a skautek sdružených v osmnácti oddílech. Z nich byly čtyři chlapecké, dva dívčí, jeden vodácký, pět tábornických, dva oddíly vlčat, jeden kmen roverů a tři kluby old skautů. Tyto oddíly byly součástí Místního sdružení Svazu.

V celém kraji bylo ve Svazu sdruženo téměř 1600 skautů a skautek.

Když uvažujeme o počtech skautů, které jsem uvedla výše, tak je nutno si uvědomit, že mimo Svaz junáků - skautů RČS existovaly ve dvacátých a ve třicátých letech ještě další skautské

⁴¹ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 4-5. číslo, s. 1.

⁴² Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, II. ročník - 1931/1932, 8. číslo, s. 2.

⁴³ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, II. ročník - 1931/1932, 8. číslo, s. 6.

⁴⁴ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, III. ročník - 1932/1933, 5. číslo, s. 1 – 8.

⁴⁵ Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 6-19.

⁴⁶ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, Poznámky z Ústřední Lesní školy Svazu skautů R.Č.S. konané roku 1925.

⁴⁷ Lesní školy jsou několikadenní srazy, které slouží pro výchovu skautských vůdců. Pořádají se jak ústřední, tak krajské lesní školy.

organizace, které měly jiné pojetí skautingu, vyznání či politickou příslušnost. Mezi největší organizace patřily Děti přírody, Liga lesní moudrosti, Sdružení E.T. Setonových skautů a Sdružení čs. skautů socialistů, které se ovšem už v roce 1922 sloučily do Federace československých skautů. Kromě nich fungovaly ještě skautské oddíly jednotlivých politických stran - Skauti DTJ – sociální demokracie, Čsl. obec Junáků volnosti – národně socialistická strana, Katoličtí skauti a komunističtí Spartakovi skauti práce. Většina demokratických skautských organizací se však koncem třicátých let sloučila se Svazem (už ve dvacátých letech se k němu opět přidaly organizace Psohlavců a Baden-Powellových skautů).⁴⁸

Na podzim roku 1937 byly v reakci na hrozbu ze strany nacistického Německa ze skautů vytvořeny dobrovolné protináletové hlídky. Sloužily jako pozorovatelé na kopcích kolem měst a byly zapojeny do Civilní protiletectvé ochrany. Velitelem její spojovací služby byl Jožka Knapp (Maate).

Ve stále houstnoucí atmosféře se poté v září roku 1938 v Plzni konal poslední sraz Západočeské župy.⁴⁹

4.4. Činnost skautů

Skauti byli v této době velice činní a pořádali nespočet různých akcí. Některé skautské, jiné pro veřejnost, některé sportovní a další zase poučné. Jako jejich ukázky pro tuto práci jsem vybrala ty, které dle mého soudu nejlépe ukazují rozmanitost těchto akcí.

Plzeňský kmen Rover - skautů začal v roce 1930 vydávat regionální skautský časopis Krajem šesti řek. Byl to měsíčník a jeho první číslo vyšlo v prosinci. Bylo uvedeno vánočním přáním od generála Klecandy (Bílého Orla) a přinášelo jak skautské novinky z Plzně, župy a světa, tak užitečné rady k táboření v zimě. Obsahovalo i článek o stavu skautingu v Domažlicích od místních činovníků, který mluvil o tom, jak se domažlické oddíly zase dávají dohromady po odchodu Karla Kulhánka (Starého Jestřába) do Plzně.⁵⁰ Časopis od té doby vycházel pravidelně každý měsíc až do roku 1934 a zásoboval plzeňské skauty skautskými novinkami, plánovanými akcemi, dopisy bývalých členů, zajímavostmi ze života činovníků, povídkami a nejrůznějšími užitečnými radami.

⁴⁸ Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 8.

⁴⁹ Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 21.

⁵⁰ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 1. číslo, s. 10.

Důležitou součástí skautské činnosti v průběhu roku byly vždy pravidelné schůzky v klubovnách. Mnoho skautských oddílů je ovšem zpočátku nemělo a muselo se scházet buď venku, když to počasí dovolilo, nebo v bytech, když s tím jejich rodiče souhlasili.

Koncem roku 1921 město darovalo skautům první dvě stálé klubovny, které se nacházely v Dominikánské 14.⁵¹ Později v nich bylo sídlo redakce regionálního skautského časopisu *Krajem šesti řek*.

Na počátku třicátých let vysoký drážní zaměstnanec nabídl skautům několik vyřazených železničních vagonů. Jejich proměna v klubovny sice nebyla jednoduchá a jejich přeprava od nádraží vyžadovala hodně úsilí, ale nakonec je skauti zvládli dopravit na pozemek SK Smíchov⁵² u řeky Radbuzy hned pod hřbitovem Sv. Mikuláše. Fungovaly tam jako klubovny až do regulace řeky v roce 1931.⁵³

Celý skautský rok se točil kolem toho, na co se všichni vždycky nejvíc těšili – letní tábory. Plzeňští skauti už v roce 1920 tábořili u Stříbrných Hor a o rok později se přesunuli k řece Střele, která se stala jednou z jejich nejoblíbenějších lokalit (ať už na letní tábory, nebo jen na krátké výlety). Další oblíbené lokality byly například u Úterského potoka nebo u Kladrub (kde v roce 1935 tábořil celý plzeňský sbor) a oddíl Stopa zase ke konci třicátých let pravidelně tábořil u Myslívského rybníka.⁵⁴

Plzeňští skauti se stejně jako ostatní skauti po celé republice aktivně zapojovali do oslav státních svátků. V předvečer desátého výročí republiky uspořádali českoslovenští skauti ohňové štafety přes celou republiku. Hlavní trasa vedla z Podkarpatské Rusi do Prahy, ale štafeta měla ještě dvě vedlejší trasy, z nichž jedna (tzv. Chodská větev) vedla od Výhledů k Plzni a dále do Prahy. Další den se pak skauti v krojích zúčastnili slavnostního odhalení Památníku Osvobození v Plzni.⁵⁵

Obyvatelé Plzně se mohli s táborovým životem skautů detailně seznámit, když v roce 1929 vyrostl v Parku československých legionářů na Borech ukázkový skautský tábor přístupný pro veřejnost.⁵⁶ Další ukázkový tábor byl pak v roce 1932 postaven na Doubravce.⁵⁷

⁵¹ Jaromír SOFRON, *Historie skautingu na Plzeňsku*, Plzeň 1991, s. 6.

⁵² Sportovní klub SK Smíchov měl hřiště na louce mezi čtvrtí Doudlevice a kostelem sv. Mikuláše, hned vedle řeky Radbuzy. Po přivezení kluboven zde proběhla řada akcí pod názvem SK Smíchov. V roce 1930 se zde konala jedna z největších plzeňských akcí, kterou skauti nazývali Plzeňské Jamboree na SK Smíchově.

⁵³ Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, *Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl"*, z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 11.

⁵⁴ Jaromír SOFRON, *Historie skautingu na Plzeňsku*, Plzeň 1991, s. 16.

⁵⁵ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis *Krajem šesti řek*, I. ročník - 1930/1931, 1. číslo, s. 13-14.

⁵⁶ Jaromír SOFRON, *Historie skautingu na Plzeňsku*, Plzeň 1991, s. 7.

Důležitou součástí skautské činnosti byly i mikulášské nadílky. Jako první je začaly pořádat tábornické oddíly, ale brzy se této tradice chopily i ostatní. Největší „Mikulášské“ pořádal oddíl Stopa. Nejprve je organizoval jeho zakladatel Jan Kraus (Šiwo), ale brzy se toho chopili i ostatní členové oddílu⁵⁸. V roce 1935 ji ve spolupráci s oddílem Dakota a smečkou Černého vlka pořádali v lidovém sále Měšťanské besedy⁵⁹ v Plzni.⁶⁰

Skauti se v průběhu roku věnovali především výchově k samostatnosti, ke kázni, družnosti, k pobytu v přírodě, táboření a praktickým dovednostem, vlastenecké a demokratické výchově. Důležitou součástí byla i sportovní činnost a turistika. Plzeňští skauti pořádali mnoho různých sportovních soutěží – často ve spolupráci se Sokolem nebo jinými sportovními kluby.

Konkrétně se jednalo například o každoroční závod v přespolním běhu „Kolem Krkavce“⁶¹ pořádaný od roku 1930 plzeňskými rovery ve spolupráci s Klubem českých turistů a závod v chůzi na 50 km, který uspořádali v roce 1930 plzeňští old skauti.⁶² Ti často pořádali také různé soutěže v odbíjené či ve stolním tenise. Každoročně byl také na náměstí Republiky v Plzni pořádán koloběžkový závod pro mladší skauty.⁶³

V rámci župy probíhaly každý rok závody v běhu na lyžích na Špičáku (od roku 1929)⁶⁴ a cyklistický závod „Napříč Brdami“ na 30 km (od roku 1935). Stejně tak každoročně probíhaly župní přebory šestičlenných hlídek ve skautské dovednosti s brannými prvky (oddíl, který zvítězil, potom mohl po jeden rok nosit černý šátek s vyšitým bílým orlem v cípu) a závod o pohár generála Klecandy.⁶⁵

Kromě soutěží skauti také organizovali různé besídky, výlety, výstavy, besedy a přednášky. V roce 1931 se například v Plzni uskutečnila přednáška o japonském skautingu se Svojsíkem

⁵⁷ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, III. ročník - 1932/1933, 1. číslo, s. 11.

⁵⁸ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, II. ročník - 1931/1932, 3. číslo, s. 11.

⁵⁹ I dnes se jedná o jeden z největších a nejoblíbenějších sálů pro kulturní akce v Plzni.

⁶⁰ Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, Mikulášská nadílka.

⁶¹ Vrch nacházející se poblíž Plzně.

⁶² Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 1. číslo, s. 12-13. Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, II. ročník - 1931/1932, 7. číslo, s. 11.

⁶³ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 6. číslo, s. 10.

⁶⁴ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 3. číslo, s. 15. Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, II. ročník - 1931/1932, 6. číslo, s. 16. Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, III. ročník - 1932/1933, 3. číslo, s. 15.

⁶⁵ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, II. ročník - 1931/1932, 9-10. číslo, s. 14. Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, III. ročník - 1932/1933, 4. číslo, s. 11.

a v roce 1933 proběhla beseda s F. A. Elstnerem o Africe⁶⁶. Velice aktivní v tomto ohledu byl především oddíl Stopa.⁶⁷

Plzeňským skautům nebylo cizí ani ochotnické divadlo. Skauti Eda Jahl a Lád'a Neplecha založili divadlo Klicpera a Karel Šplíchal stál v čele ochotnického divadla Dramatické sdružení Petrohrad (kam několikrát přišel i M. Horníček). Skauti z oddílu Stopa zase nastudovali Foglarovu hru Tábor ve Sluneční zátocce a na začátku roku 1940 ji několikrát zahráli v plzeňském městském divadle.⁶⁸

V květnu roku 1931 se v Plzni podařilo zorganizovat velkou výstavu o skautingu. V červenci se skauti zúčastnili dlouho očekávaných Táborů slovanských skautů v Praze (tzv. Slovanské jamboree). V jejich rámci proběhl i hold T. G. Masarykovi a výstava ve Veletržním paláci. Plzeňská výprava zde získala několik cen ve sportovních soutěžích. Jednalo se o velkou událost v životě župy a časopis Krajem šesti řek jí věnoval skoro celé číslo.⁶⁹ Na Slovanské jamboree se ovšem plzeňští skauti dlouho a pečlivě připravovali, aby mohli Plzeň správným způsobem reprezentovat.⁷⁰ Jelikož by cesta na místo byla pro mnohé mladé skauty příliš drahá, byla uspořádána řada přednášek a výtěžek z nich byl použit na zaplacení cesty (např. V srdci šumavských hvozdů od vrchního inspektora státních drah Boudy).⁷¹

V létě 1937 se v Holandsku konalo 5. světové Jamboree, jehož se zúčastnilo i několik západočeských skautů v čele s B. Benešem a Karlem Kulhánkem (Starým Jestřábem).⁷²

Plzeňští skauti nezapomínali na své členy, kteří se přestěhovali do ciziny, a nadšeně si s nimi dopisovali, aby mohli porovnat své zkušenosti s těmi, které bývalí členové získali v zahraničních skautských organizacích. Časopis Krajem šesti řek otiskl například dopisy ze

⁶⁶ František Alexander Elstner byl českým motoristickým cestovatelem, spisovatelem a v neposlední řadě i skautem.

⁶⁷ Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 16.

⁶⁸ Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, Divadelní činnost.

⁶⁹ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 9-10. číslo, s. 9 – 32.

⁷⁰ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 1. číslo, s. 4. Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 2. číslo, s. 5. Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 3. číslo, s. 4. Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 4-5. číslo, s. 12. Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 7-8. číslo, s. 11-14.

⁷¹ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 6. číslo, s. 10.

⁷² Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 19.

Spojených států amerických, Kanady či Francie.⁷³ Také přinesl zprávy o tom, jak jeho bývalí členové zdárně pomáhají zakládat skautské oddíly v cizině.⁷⁴

Lesní školy byly důležitou součástí skautského roku a nezapomenutelným milníkem v životě mnoha skautských činovníků. K. Hrabě o nich napsal: „Pobyt... v Lesní škole u Nižboru patří mezi nejkrásnější dny mého života. Musím co nejdříve doporučit všem svým přátelům, aby šli do Lesní školy, aby v teoretickém návodu a studiu našli správný klíč ke vstupu do přírody a poznali nejkrásnější a nejhlubší význam skautingu: výchovu mravní. Tam, v Lesní škole, zkušenosti a význační lidé opravdu bratrským způsobem otevrou vám oči, abyste viděli zdravým zrakem krásu života a přírody v pravém pochopení přírody a lidství.“⁷⁵

Různé akce a soutěže nebyly ovšem to jediné, čím se skauti zabývali. Hlavní náplní pro ně bylo žít podle skautských ideálů a to nejen, když byli s ostatními skauty a měli na sobě kroj. Heslem skautů je „Buď připraven.“ a to se projevilo například v září 1931, když člen doubraveckého oddílu pohotově zachránil topícího se hochu.⁷⁶

4.5. První zákaz skautingu

Mnichovská dohoda byla dojednána 29. září 1938. Po ní ještě díky dr. J. Charvátovi, který byl posledním starostou Svazu Junáků - skautů RČS, proběhl v lednu 1939 první sněm všech skautských organizací, které se spojily dohromady a vytvořily organizaci Junák – ústředí skautské výchovy. Byla organizována na základě velitelského systému. V jejím čele stál plk. V. Vlček a velitelem Západočeské oblasti se stal Karel Kulhánek (Starý Jestřáb).⁷⁷ V roce 1939 a převážnou část roku 1940 mohl Junák ještě takto existovat, ale letní tábory byly už v roce 1940 často rušeny a skauti z nich museli odjíždět třeba už několik dní po jejich začátku.⁷⁸

Dne 28. října 1940 vydal K. H. Frank dekret o zrušení Junáka a o měsíc později byli všichni plzeňští činovníci shromážděni v budově gestapa, kde jim byl přečten rozkaz říšského protektora o zabavení majetku Junáka a policie následně zapečetila všechny klubovny a odvezla z nich veškeré vybavení. Někteří vedoucí ho ovšem ještě předtím stihli rozdělit mezi

⁷³ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 2. číslo, s. 3-4.

⁷⁴ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, III. ročník - 1932/1933, 4. číslo, s. 16.

⁷⁵ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, III. ročník - 1932/1933, 7. číslo, s. 5.

⁷⁶ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, II. ročník - 1931/1932, 1. číslo, s. 8.

⁷⁷ Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 23.

⁷⁸ Kronika 5. oddílu Jestřábi 1936 – 1941, 37. oddílu Blesk 1945 – 1949, 1968 – 1970, 1989 – 1990.

členy oddílu, u kterých v bezpečí přečkal válku. O Vánocích pak Jan Kraus (Šiwo) rozeslal členům Junáka a jejich rodičům dopis, kde je informoval o nařízení o rozpuštění Junáka, vyjádřil naději, že snad dříve či později dojde k jeho obnovení, a nabádal je, aby do té doby nezapomněli na skautské myšlenky a ideály.⁷⁹

⁷⁹ Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 17.

5. Skauting v období od konce 2. světové války do jeho druhého zákazu

5.1. Krátce o plzeňských skautech za 2. světové války

Během 2. světové války zahynulo přes šest set skautů z celé republiky, kteří se angažovali v odbojové činnosti. Patřili mezi ně i plzeňští skauti Jožka Knapp (Maate), který zahynul 1944 v Terezíně, O. Kašík (Davy), M. Kobes, Adel, Šmolka a Lewitt.

Někteří skauti se během okupace snažili pokračovat ve skautingu v různých legálních organizacích, jako byly například čtenářské kroužky časopisu Správný kluk nebo v Klubu českých turistů. Z těchto skupin po válce vznikly oddíly číslo 19, číslo 52 Žlutá Střela a číslo 53 Šedá střela.

Některé předválečné skautské oddíly pokračovaly ve svých činnostech ilegálně. Byly to například doubravecký oddíl nebo oddíl Stopa, který dál tajně tábořil u Myslívského potoka a pořádal výpravy do přírody. V této době jej vedli M. Vondráček (Manco Capace) a M. Kyška (Unkase).⁸⁰ Scházeli se buď u Hollerů v Křižíkově ulici nebo v bytě Šiwy. Skautky se scházely na zahradě u Horů v Tylově ulici a vodní skauti se potkávali v sušárně prádelny u Arbesů v Sudově ulici. V činnosti pokračovali i katoličtí skauti, kteří se setkávali buď u Pešků na Roudné nebo v garáži Svidenských v ulici Pode Dvory. Konalo se i několik tajných letních táborů a dokonce vzniklo i několik úplně nových oddílů.⁸¹ Jedním z nich byl i oddíl Severka, který v roce 1942 založil J. Kubeš (Robin). Koncem války pak Z. Birner (Billy) obnovil činnost skautů DTJ.⁸² Během války vznikl i klub Pirátů, z kterého se později stal 91. oddíl vodních skautů Kotva. Na začátku to byla jen čtyřlenná skupina chlapců, kteří se scházeli od roku 1942 po škole, ale brzy se k nim přidalo ještě několik dalších chlapců a dívek. Od jara roku 1944 si vedli podrobnou kroniku až do března 1945, kdy se kvůli bezpečnosti raději přestali scházet. Po osvobození o dva měsíce později se opět dali dohromady a po vzniku II. střediska Stopy se do něj zařadili.⁸³

Před 2. světovou válkou uprchlo mnoho plzeňských skautů do Velké Británie. Tam v roce 1941 vydala československá exilová vláda souhlas s vytvořením československého Junáka v Londýně.

⁸⁰ Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 23.

⁸¹ Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 18.

⁸² Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 23.

⁸³ Kronika klubu Pirátů, 1944 – 1945

V řadách RAF působila řada pilotů ze Západočeské aeroklubu v Plzni. Byli mezi nimi i členové doubraveckého oddílu Junáka – Karel Pavlík, Václav Šindelář a Alois Zálecký. Tato trojice po okupaci Československé republiky nejprve uprchla do Polska a po vypuknutí války se přesunula do Francie, kde se zúčastnila výcviku v cizinecké legii. Po obsazení části Francie Německem odešli do Anglie, kde se rozhodli stát součástí RAF. Karel Pavlík byl sestřelen roku 1942, Václav Šindelář o rok později a v roce 1945 zemřel i Alois Zálecký, když jeho letadlu selhal motor. V roce 1993 jim byla odhalena pamětní deska na budově školy na Habrmanově náměstí, kterou společně navštěvovali.⁸⁴

5.1.1. Jožka Knapp

Jak už jsem zmínila, Josef (Jožka) Knapp zahynul za druhé světové války v Terezíně. Jeho jméno bylo ovšem v této práci již předtím několikrát zmíněno.

Jelikož se dle mého soudu jednalo o jednu z nejvýraznějších a nejdůležitějších postav plzeňského skautingu za 1. republiky, tak si myslím, že je nezbytné, abych jej zde blíže představila.

Josef Knapp se narodil roku 1900 a už o třináct let později stál u zrodu plzeňského skautingu. V paměti skautů je zapsán takto: „Byl to štíhlý chlapík, urostlý jako jedle, impulsivní rover – tulák a skaut tělem i duší. Miloval přírodu i život. Skautingu zcela propadl. Zúčastňoval se veškerého terénního dění, nikdy neřídil skauting tzv. od zeleného stolu. Byl čínorodý a oblíbený kamarád.“⁸⁵

Když se v plzeňském skautingu dělo něco nového, tak byl Maate (což byla jeho skautská přezdívka) vždycky u toho. Účastnil se nejen založení prvního plzeňského skautského oddílu (Psohlavců), ale angažoval se i při založení Horních chlapců, oddílu BíPí, kmenu rover - skautů, Tlupy Bílého dne a plzeňského Sboru SJS RČS. Sehrál klíčovou roli při slučování rozdrobených skautských oddílů a stal se i Sborovým vůdcem. Zapojil se i do vytváření prvních vodáckých oddílů v Plzni.

Ke konci roku 1937 ho jmenovali velitelem Zpravodajské a spojovací služby Civilní protiletectvé obrany, čímž dostal do správy skautské protinálétové hlídky na Chlumu a na

⁸⁴ Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 16.

⁸⁵ Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, I. středisko „Jožky Knappa“.

Krkavci.⁸⁶ Také byl součástí 2. lehké divize odbojového hnutí a spolupracoval na plánu obrany Plzně s podplukovníkem Krejčíkem.

Mezi jeho nejbližší přátele patřili Jan Kraus (Šiwo) a Václav Kuttan (Wapusk), se kterými zorganizoval spoustu skautských akcí a letních táborů.

Za druhé světové války byl 25. června 1944 zatčen a umístěn do koncentračního tábora v Terezíně. V tamější Malé pevnosti byl uvězněn i Václav Kuttan (Wapusk). Jožka Knapp tam zemřel 5. listopadu 1944.

Po skončení války byl vyznamenán několik řády In memoriam a plzeňští skauti začali každoročně pořádat závod skautských hlídek, tzv. Knappův memoriál (pořádá se dodnes).⁸⁷

5.2. Obnovení skautingu v Plzni

Brzy po skončení války došlo k obnovení činnosti Junáka a už v létě se konaly první skautské tábory plzeňských skautů na známých lokalitách (několik jich znovu bylo i na Střele). U Příchovic proběhla pod vedením Karla Kulhánka (Starého Jestřába) Oblastní lesní škola. Oficiálně se skauting vrátil do Plzně až 21. října 1945, kdy se konala první plzeňská konference. Bylo rozhodnuto, že Oblastní velitelství pro západní Čechy bude mít sídlo v Plzni na Klatovské třídě 90 a jeho velitelem se opět stal Karel Kulhánek (Starý Jestřáb).⁸⁸ Katoličtí skauti sice oficiálně obnoveni nebyli, ale nadále měli základny při plzeňských kláštorech františkánů, dominikánů a redemptoristů.

Největší rozmach skautingu nastal v roce 1946. Po konci druhé světové války se totiž Junák stal nejvyhledávanější organizací mládeže a brzy se počet jeho členů v celé republice vyšplhal na 250 000. Tento velký nárůst si vyžádal rozšíření bývalých předválečných oddílů na střediska, z nichž se každé nyní nově skládalo ze čtyř až osmi nových oddílů. V Plzni vzniklo osm nových středisek, z nichž každé mělo sto až sto padesát členů.

I. středisko se nazývalo Lipovka a mělo základnu v Liticích. Oddíl Stopa se transformoval do II. střediska Stopa a dál ho vedl jeho zakladatel Jan Kraus (Šiwo). Klubovny měly postaveny na Borech. III. středisko vzniklo z doubraveckého oddílu a zvolilo si název Pátý květen na připomínku Květnového povstání českého lidu proti německé okupaci. Jeho vedoucím byl Martin Šmucr (Lobo), který byl za války zavřen v koncentračním táboře. Po válce se poprvé

⁸⁶ Jedná se o dva strategické vrchy v blízkosti Plzně.

⁸⁷ Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, I. středisko „Jožky Knappa“.

⁸⁸ Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 26.

sešli už v červnu 1945. Brzy nabrali mnoho nových členů a mohli tak vytvořit jedenáct oddílů. Čtvrté místo v pořadí bylo zamýšleno pro katolické středisko, ale to už po válce nevzniklo. V. středisko se usídlilo v Českém údolí a do názvu si zvolilo svou oblíbenou táborovou lokalitu – Střelu.⁸⁹ VI. středisko Vatra sídlilo na Letné a po válce muselo začít úplně od začátku. Letenští skauti se odtrhli od doubraveckých v roce 1935 a začali si budovat vlastní oddíl. Klubovnu si postavili u řeky Úslavy na Letné a vedle ní vztyčili sochu skauta s praporem Župy a sochu mávající dívky. Před ně umístili pomníček s nápisem „Bud’ připraven! – Západočeská župa Bílého orla – Svazu junáků – skautů a skautek RČS“. Na jeho vrchu byl položen bílý orel zachycený v letu. Kromě tohoto byl ještě u klubovny z velkých kamenů složen nápis „VATRA“. Vatra byla znamením ohně a byla ve znaku letenských skautů už od počátku. Za protektorátu bylo toto všechno zničeno. V roce 1946 byl slavnostně odhalen nový pomníček – kamenný obelisk s bílým orlem na vrcholu a sochou skauta.⁹⁰ VII. středisko Šedých vlků sídlilo na Petrohradě a poslední VIII. středisko Plamen pokrývalo oblast Černic a Slovan.

5.3. Činnost skautů

V únoru roku 1946 se v Praze konal 2. sněm Junáka, na kterém bylo rozhodnuto, že se Junák stane kolektivním členem Svazu české mládeže. V září proběhl sjezd Západočeské oblasti Junáka v Plzni a v říjnu byl poté čestným velitelem západočeského Junáka jmenován armádní generál Bohdan Boček, náčelník hlavního štábu československé armády. V tomto roce začal být také po dlouhé pauze znovu vydáván skautský časopis západočeských skautů Krajem šesti řek.

Hlavním bodem poválečných aktivit skautů byly především přehlídky, účast na nejrůznějších slavnostech a pochodování v krojích. Velkou akcí bylo například odhalení Masarykova pomníku na Masarykově náměstí 28. října 1945 a zúčastnily se jí skautské oddíly z celé Plzně.⁹¹ Na výročí povstání českého lidu 5. května 1946 pak byl pořádán pochod skautů Plzni s cílem na Náměstí Republiky, kde měli poté proslovy plzeňští představitelé.⁹² Na příliš časté

⁸⁹ Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 21.

⁹⁰ Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, Vatra – Plzeň – Letná.

⁹¹ Kronika družiny Racků, 22. oddíl Stopa, 1945 – 1947.

⁹² Kronika dužiny Severka, 37. oddíl Blesk, 1945 – 1948.

přehlídky si stěžuje kronikář oddílu vodních skautů Kotva, kterému se zdá, že kvůli nim už ani není čas na to, o čem by skauting měl skutečně být – trávení času v přírodě.⁹³

Za druhé světové války zemřelo mnoho plzeňských skautů a na jejich počest se po válce začaly pořádat nejrůznější soutěže a závody. Patřil mezi ně například Knappův memoriál, Roschův plavecký memoriál a memoriály Davyho, Skolkův a Míly Kobese.⁹⁴ Účast skautských oddílů byla na těchto akcích velká a brzy se staly jedněmi z nejdůležitějších skautských akcí roku, na které se skauti dlouho a pečlivě připravovali.

Rok 1945 byl pro skauty především ve znamení shánění nových kluboven a v uklízení a opravě těch starých, které v období války značně zchátraly.⁹⁵

V roce 1946 se opět konala Oblastní lesní škola pod vedením Karla Kulhánka (Strarého Jestřába) a tentokrát proběhla v Hamrech u Železné rudy. V roce 1947 se pak uskutečnila na již známé lokalitě u Myslívského rybníka a tentokrát ji už vedl Jan Kraus (Šiwo).⁹⁶

V letech 1945 až 1950 existovalo v Plzni dvacet sedm dívčích oddílů. Už v srpnu 1945 měly první dívčí lesní školu a v následujících letech získaly několik nových kluboven. V roce 1947 pak náčelnice Junáka Vlasta Koseová otevřela v Plzni Domov skautek.

V létě roku 1947 proběhlo světové Jamboree ve Francii a plzeňští skauti tam samozřejmě nemohli chybět. Do Francie se jich kvůli němu vypravilo šest a odvezli si odtamtud nezapomenutelné zážitky.⁹⁷

5.4. Druhý zákaz skautingu

Potom ale přišel únor roku 1948. Od dubna 1949 byl pak na Junáka vyvinut silný politický nátlak. Přípravovaný 3. sněm Junáka ve Zlíně byl odvolán a došlo k rozbití organizační struktury Junáka. Podle pokynů Svazu české mládeže přestali být roveři a old skauti členy skautského hnutí a byly vytvářeny tzv. akční výbory Junáka, které měly vést skauting „v novém duchu“. Nicméně i tak došlo k postupnému splnutí s komunistickým Svazem české

⁹³ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, Kronika - 91. Kotva Plzeň od 28.7.1947 - 24.2.1990 (mezi lety 1949-1989 chybí zápisy).

⁹⁴ Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 22.

⁹⁵ Kronika družiny Racků, 1945 – 1947.

⁹⁶ Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 28.

⁹⁷ Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 22.

mládeže (od jara 1949 už se ale nazýval Československý svaz mládeže). V dubnu 1949 bylo zrušeno členství Junáka v Mezinárodním skautském ústředí, letní tábory byly zakazovány a 31. prosince 1950 byl Junák rozhodnutím Ústředního výbor Československého svazu mládeže rozpuštěn se zpětnou platností od 19. března 1948.

Podobně jako za 2. světové války ale Junák úplně nezanikl. Někteří pokračovali v činnosti v různých turistických, vodáckých nebo sportovních organizacích a jiní zase přešli na neorganizovaný tramping. Někteří skautští vedoucí zase vedli v rámci Československého svazu mládeže pionýrské oddíly.

Některé oddíly pokračovaly dál ilegálně. Jedním z nich byl i plzeňský 53. oddíl Šedá střela. Jeho činnost byla ovšem v roce 1951 zastavena StB a jeho vedoucí F. Hájek (Čingo) byl odsouzen za velezradu na šest let.

V padesátých letech byl Junák často odsuzován v tisku a vyšlo i několik hanlivých publikací, které měly pošpinit jeho jméno. Jednalo se například o Skauting ve službách podněcovatelů války či Špioni s lilí ve znaku A. Poledňáka.⁹⁸

Vznikl dokonce i jeden nový oddíl. Karel Kahoun a Petr Vyleta v roce 1955 založili oddíl Bobři. Ten ale vydržel jen dva roky, neboť v roce 1957 byli jeho členové zatčeni a vyloučeni ze škol.

V padesátých letech v plzeňském kině Univerzita proběhl zinscenovaný proces s Junáky a mnoho z nich poté strávilo několik let ve vězeňském táboře v Jáchymově (např. bratři Vavřínkové, Křepinský, Cajzl).⁹⁹

⁹⁸ Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 30.

⁹⁹ Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 24.

6. Skauting v letech 1968 až 1970

6.1. Uvolňování atmosféry a obnovení skautingu

Situace se pro Junáka začala zlepšovat až v polovině šedesátých let, kdy se o něm v tisku začíná psát bez negativních konotací (např. v plzeňském Škodováku 1. září 1967).¹⁰⁰

Junák začínal pomalu znovu fungovat ještě před nástupem Alexandra Dubčeka. Když ke konci roku 1967 zemřel čestný velitel Junáka dr. Bohuslav Řehák, tak se jeho pohřbu zúčastnilo několik stovek skautů a skautek, kteří na sobě otevřeně měli skautské kroje.

V únoru 1968 pak byla podána oficiální žádost o obnovu Junáka a byl připraven Junácký manifest. V březnu bylo vydáno prohlášení o založení junáckých jednotek a 29. března byla do Prahy svolána schůze skautských činovníků, na které se mimo jiné domluvilo i to, že v listopadu proběhne 3. junácký sněm.¹⁰¹

V Plzni se první schůze skautských činovníků konala v kulturním domě Peklo 5. dubna 1968 a o šest dní později se na První konferenci západočeské oblasti Junáka sešlo přes pět set činovníků za předsednictví Karla Kulhánka (Starého Jestřába) v Závodním klubu DAS v Plzni.¹⁰² Na této schůzi došlo k nové organizaci oblasti. Jejím novým velitelem se stal M. Burda a prozatímním okrskovým velitelem v Plzni byl zvolen F. Katora. Některé staré oddíly se obnovily a několik jich vzniklo nově. Nová krajská a městská Rada Junáka se usídlila v Riegerově ulici č. 1 v Plzni.¹⁰³

V Plzni bylo tentokrát obnoveno pouze šest středisek. Jejich číslování ovšem z velké části změněno nebylo.

I. středisko Stopa vzniklo v roce 1969 oddělením od původní Stopy a působilo tak jenom necelý rok, než došlo k dalšímu zákazu. Stihlo si postavit klubovnu na Homolce, které po posledním obnovení skautingu v roce 1989 začalo používat středisko Jožky Knappa.

II. středisko Stopa II navázalo na svou čtyřicetiletou tradici. Jeho vedoucím byl opět Jan Kraus (Šiwo) – ostatně stejně jako po celou dobu jeho existence. Před zrušením si stihli ještě postavit zděnou klubovnu ve dvoře Aeskulapu na Americké třídě.

¹⁰⁰ Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 31.

¹⁰¹ Karel LEŠANOVSKÝ, Stručné dějiny českého skautingu v období 1968-1970: tehdejší události a jejich důsledky, Praha 2003, 14-17.

¹⁰² Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 26.

¹⁰³ Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 31.

III. středisko Pátý květen bylo druhým nejpočetnějším střediskem. Jeho členové se poprvé sešli už 16. dubna 1968 na bývalém cvičišti DTJ na Doubravce. Svoje klubovny si postavili pod Chlumem.

IV. středisko určené pro Sdružení katolického Junáka se ani teď neobnovilo. Jeho původních členů stále ubývalo a ti zbylí se sdružovali v jiných střediscích.

V. středisko Střela mělo ze všech středisek v Plzni nejvíce členů. Z velké části za to mohl bohatý program a velká aktivita jeho členů sdružených v patnácti oddílech. Klubovny měli stejně jako po válce v Českém údolí. V tomto středisku působila většina katolických skautů.

VI. středisko Vatra ve svých řadách sdružovalo hodně vodních skautů, a tak v roce 1969 uspořádali slavnostní křtění lodí na řece Úslavě pod železničním mostem za účasti zástupců pražského Kapitanátu. Vedl ho major čsl. armády Rudolf Šetka.

VII. středisko Šedých vlků se už neobnovilo.

VIII. středisko Sluneční údolí působilo hlavně ve Starém Plzenci¹⁰⁴. Skauting tam vznikl už v roce 1945, když tam Jaroslav Raiser, odchovanec plzeňské Stopy, založil první chlapecký oddíl. Brzy tam vznikl i oddíl dívčí a v roce 1947 bylo vytvořeno plzeňské středisko pod vedením Miroslava Kheka (Robina). Tehdy ale ještě pod Plzeň nespadlo. Přidalo se k ní až v roce 1968 a za vůdce si opět zvolilo Miroslava Kheka. Skládalo se z pěti oddílů a začalo si stavět klubovny v údolí (odtud si zvolilo svůj název – Sluneční údolí) poblíž Otýsova lomu.¹⁰⁵

6.2. Činnost skautů

Už v létě 1968 byla obnovena tradice lesních škol a první z nich proběhla pod Šipínem. Stejně jako před zrušením ji vedl Jan Kraus (Šiwo). Samozřejmě proběhly i oblíbené letní tábory na známých lokalitách.

Pak ovšem přišel 21. srpen 1968. Činnost Junáka se po vpádu vojsk Varšavské smlouvy na chvíli zastavila, ale už v říjnu ministerstvo vnitra schválilo nové stanovy Junáka (byly ovšem značně okleštěné). Nebyly povoleny katolické oddíly, old skauti mohli fungovat jen jako instruktorské oddíly (tzv. oddíly starších junáků OSJ) a Junák se nesměl stát součástí mezinárodních organizací WOSM (Světová organizace skautů) a WAGGGS (Světová asociace skautek).

¹⁰⁴ Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 28-29.

¹⁰⁵ Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, VIII. středisko „Sluneční údolí“.

V únoru 1969 proběhl slavnostní sraz plzeňských skautek nazývaný Den sesterství a v březnu v Plzni proběhl první veřejný sraz skautů. Tentýž měsíc pak opět v DASu v Plzni proběhla krajská konference Junáka a volby do Krajské rady (kraje byly zřízeny místo původních oblastí). Předsedou Krajské rady Západočeského kraje na ní byl zvolen J. Judl (Joki).¹⁰⁶

Vedoucí oddílů a středisek už od obnovení nabádali nově založené družiny skautů a skautek, aby si vedly kroniky. Někteří je dokonce pro družiny sami speciálně vyráběli a na začátek napsali úvodní zápis, aby je povzbudili k psaní.¹⁰⁷

V roce 1969 bylo v kraji přes 6300 skautů a skautek. Z toho dvacet dva oddílů tvořili starší junáci, kteří působili jako činovníci a instruktoři. V létě pak opět proběhla krajská lesní škola pod vedením Jana Krause (Šiwa) a tentokrát byla na Brčálníku.

V této době byla také vybudována řada kluboven. Oba plzeňské oddíly vodních skautů Kotva si ji vybuďovaly u řeky v Doudlevcích (dnes tam mají klubovnu znovu), V. středisko Střela si jich postavilo hned několik v Českém údolí a III. středisko Pátý květen si jich několik postavilo pod Chlumem.

V září 1969 proběhlo krajské kolo Svojsíkova závodu a v ústředním kole se plzeňské dívčí i chlapecké oddíly umístily na osmém místě. Koncem listopadu potom proběhl závod skautských hlídek v Knappově memoriálu u plzeňského Boleveckého rybníka.

Krajská rada Junáka opět začala vydávat krajský skautský časopis Krajem šesti řek a pokračovala v tom až do třetího zákazu skautingu.

Na začátku roku 1970 došlo k rozdělení nejpočetnějšího plzeňského střediska Stopa na dvě, přičemž si obě ponechala původní název. V Plzni tak fungovalo v šesti střediscích a čtyřiceti oddílech asi 1200 skautů a skautek. V celém kraji byl počet členů Junáka téměř sedm tisíc.

Rok 1970 byl pro plzeňské skauty poměrně rušný. V únoru proběhlo zimní táboření na Brčálníku pro účastníky rádcovské školy (pod vedením V. Kuttana - Wapuska), v dubnu proběhly vůdcovské zkoušky krajské komise (v klubu Dominik v Plzni) i plzeňské městské komise (v areálu střediska Střely).¹⁰⁸ Na květnové oslavy osvobození zorganizovala Městská rada Junáka čestnou stráž skautů u jedenácti pomníčků v Plzni.

¹⁰⁶ Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 33.

¹⁰⁷ Kronika oddílu Uragán 1968 – 1969, Kronika družiny Severka 1969 - 1970.

¹⁰⁸ Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 34.

Roveři přijali v této době za své poslání tzv. Službu – pomoc slabším oddílům a členům. Ve Službě se angažovali především členové roverského oddílu Dakota (založeného 1935), i když v té době už působili převážně jako turistický oddíl. Nejaktivnějším byl Václav Velek (Borovička), který roku 1970 uspořádal hned dva letní tábory.

Oddíly dívčího kmene se staly součástí jednotlivých středisek. Dohromady fungovalo 11 dívčích oddílů, které spolu pořádaly nejrůznější akce (už zmíněné oslavy Dne sesterství na Střelnici v Plzni a pak ještě v roce 1970 pořádaly čekatelské a vůdcovské zkoušky).¹⁰⁹

6.3. Třetí zákaz skautingu

Junáka se v tomto období sice nepodařilo obnovit v počtu, jaký měl před svým zrušením, ale i tak opět začalo fungovat několik středisek.

U každého znovuzakládání sehráli klíčovou roli old skauti – starší Junáci odchovaní skautskými oddíly první republiky. To oni vždy svolávali první, často ještě nelegální, shromáždění a pokládali základy budoucí organizace. Právě díky nim se plzeňský Junák dokázal rychle vzchopit a vyvíjet novou činnost i po dvacetiletém zákazu. A i když jeho obnovení netrvalo ani tři roky, i tak si dokázal připravit novou skautskou generaci, která ho po dalších dvaceti letech znovu oživila.¹¹⁰

V létě 1970 ještě normálně proběhly tábory, krajská lesní škola a rádcovský kurz pod vedením Karla Kulhánka (Starého Jestřába) a Jana Krause (Šiwy).

To už se ale tato etapa Junáka blížila ke konci. Už v dubnu 1970 proběhl v Plzni za účasti náčelníka Junáka Rudolfa Plajnera krajský sněm činovníků, který byl spraven o chystané likvidaci Junáka a 22. srpna se pak konalo závěrečné zasedání Krajské rady Junáka v Plzni.¹¹¹ Poslední letní tábory nesly názvy ve znamení nadcházejícího zániku. Například tábor 37. oddílu Blesk byl nazván Tábor zapadajícího slunce. Jeho popis je jedním z posledních zápisů v kronice družiny Orion, kde se na závěr říká: „Tábor končí. Škoda, že nemůžeme říci – Příští bude lepší.“¹¹² Jiné oddíly ale věřily, že se příští rok na táboře znovu sejdou a nepřipouštěly si

¹⁰⁹ Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 27-30.

¹¹⁰ Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 30.

¹¹¹ Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 35.

¹¹² Kronika družiny Orion, 37. oddíl Blesk, 1970.

možnost zrušení. Oddíl Červená střela už měl dokonce nadepsanou novou část kroniky pro rok 1971, ale nakonec do ní mohl nalepit jen krátký článek z novin o ukončení skautingu.¹¹³ O zrušení Junáka bylo sice rozhodnuto už 17. listopadu 1969 na zasedání Ústředního výboru KSČ, ale k jeho úřední likvidaci došlo až 15. září 1970.¹¹⁴

Někteří plzeňští skauti stejně jako v období předchozího zákazu dál přežívali pod hlavičkou jiných organizací – Slavia Vysoké školy, Slavoj Masný průmysl, Potraviný Plzeň, odbor turistiky ČSTV, TJ Lokomotiva nebo TJ Pivovary.¹¹⁵ Jiní se přidali k pionýrům, což jim umožnilo dál pokračovat v činnosti. Například bývalý skautský oddíl Šíp se zaregistroval jako pionýrský, ale z jeho kroniky nelze vyčíst žádnou změnu v jeho činnosti. Dál používali svůj pokřik, skládali stejný slib (i když už ho nenazývali skautský), měli stejné vedení a mohli zůstat ve svých klubovnách pod Chlumem na Doubravce.¹¹⁶ Oddíl Václava Kuttana (Wapuska), ze kterého se po roce 1990 stalo 1. středisko Jožky Knappa, po dobu zákazu působil jako Archeologický kroužek při Západočeském muzeu v Plzni.¹¹⁷

¹¹³ Kronika 53. oddílu Červená střela, 1968 – 1970.

¹¹⁴ Karel LEŠANOVSKÝ, *Stručné dějiny českého skautingu v období 1968-1970: tehdejší události a jejich důsledky*, Praha 2003, 50-53.

¹¹⁵ Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, *Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl"*, z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 30.

¹¹⁶ Kronika 33. pionýrského oddílu Šíp 1970 – 1979.

¹¹⁷ <http://www.skauti-plzen.cz/jk-skautska-cinnost/jk-historie-strediska>

7. Skauting po roce 1989

7.1. Obnovení skautingu

I přes zákaz v roce 1970 ovšem Junák nikdy úplně nezmizel. „Kolem zkušených skautských vůdců se nenápadně rozrůstalo skautské podhoubí.“¹¹⁸ Družiny, které nelegálně dál pokračovaly v činnosti, se scházely, dopisovaly si mezi sebou a vyrážely spolu na výlety do přírody. Od roku 1988 byly dokonce vydávány dva časopisy – Slunko a Inkrazin.¹¹⁹

Po listopadu 1989 Junák obnovil svou činnost a skauti se zapojili do založení Občanského fóra. Za den obnovení Junáka je považován 2. prosinec 1989, kdy se v Praze uskutečnila slavnostní schůze skautů a skautek v Městské knihovně v Praze. Bylo zde čteno „Sedmibodové prohlášení“, které se zříkalo omezení skautingu přijatých v letech 1968 až 1970. Za základy českého skautingu znovu prohlásilo náboženskou toleranci a členství ve světových skautských ústředích.¹²⁰ Za plzeňské skauty se této schůze zúčastnili Jan Kraus (Šiwo) a Václav Kuttan (Wapusk). Oficiálního povolení činnosti od ministra vnitra a schválení stanov se Junák dočkal 28. prosince 1989.¹²¹

První schůze plzeňských skautů proběhla v klubu Dominik 23. listopadu 1989 a v té době probíhala ještě tajně. Hned dalšího dne se skauti opět sešli, tentokrát na plzeňské konzervatoři, a 25. listopadu pak proběhl sraz na faře československé církve husitské v Husově ulici.

Pět dnů po pražské schůzi skautů v Městské knihovně (tedy 7. prosince) byla Václavem Kuttanem (Wapuskem) svolána ustavující schůze krajské rady Junáka ve vodácké klubovně Kotvy na Doubravce. Na schůzi bylo dohodnuto vytvoření krajského informačního centra. To zpočátku bylo v soukromém rodinném domku a poté se přesunulo do Riegrovy ulice č. 1. Jeho úkolem bylo informovat o probíhajících jednáních, organizovat nábor nových členů a vytvořit přípravný výbor. Ten se sešel 3. ledna 1990 a obnovil legální činnost Junáka v Plzni.¹²²

¹¹⁸ Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 32.

¹¹⁹ Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 33-34.

¹²⁰ Václav NOSEK, Historie skautingu: cestou k pramenům - kolektiv historické komise při Ústřední radě Junáka - svazu skautů a skautek ČR, Praha 1999, s. 41.

¹²¹ Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 36.

¹²² Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 33.

V únoru 1990 plzeňští skauti opět sešli a proběhly volby do Krajské a Městské rady Junáky. V čele Krajské rady stanul Václav Kuttan (Wapusk) a v čele Městské rady F. Hájek (Čingo).¹²³

Ten samý rok začalo fungovat devět plzeňských skautských středisek.

I. středisko Jožky Knappa se na začátku skládalo z osmi oddílů. Svoji základnu mělo na Slovanech a podařilo se mu získat některé staré klubovny postavené na Homolce v letech 1969 a 1970. Toto středisko založil a vedl Václav Kuttan (Wapusk). Pojmenoval ho po svém příteli Josefu Knappovi. Po Wapuskovi vedení převzal Václav Blažek (Black).

II. středisko Stopa mělo sedm oddílů a povedlo se mu získat svou dřívější základnu v Aeskulapu na Americké třídě. Spolu s Janem Krausem (Šiwou) ho obnovil a následně vedl Antonín Steinhausel (Brill).¹²⁴ Jeho součástí byl i oddíl old skautů, který navázal na tradice bývalého 76. oddílu old skautů založeného roku 1968 Jaroslavem Kraftem a jehož členové se angažovali v Krajské radě Junáka a vedli Lesní školy.¹²⁵

III. středisko Pátý květen se obnovilo hned v jedenácti oddílech a dál sídlilo ve čtvrti Doubravka. Snažilo se navázat na své původní tradice a pokoušelo se zajistit navrácení svých kluboven U panského dvora. To se jim podařilo, ale i tak potřebovali více místa, a tak si brzy postavili chatu Gizela. Vedoucím byl nejdříve Ladislav Oulík, ale brzy to po něm převzal Jiří Danielko (Kim).¹²⁶ Velkou zásluhu na přílivu nových členů do tohoto střediska měl jeden z původních vedoucích Jarýš, který pomáhal s obnovením oddílů, nábořem skautů a pomáhal i se založením nových kronik.¹²⁷

V roce 1990 konečně po tolika letech vzniklo i IV. středisko, které bylo už od konce druhé světové války rezervováno pro katolické skauty. Za svůj název si zvolili slovo Ichthys, což je jak zároveň řecký název pro rybu (symbol prvních křesťanů), tak je to i zkratka složená z těchto slov: I: Iesos (Ježíš), Ch: Chréstos (Kristus), Th: Theú (Boží), Y: Yios (Syn), S: Sótér (Spasitel). Kříž a ryba byly také vybrány jako symbol střediska. Po vytvoření mělo středisko pět oddílů, které zpočátku sídlily v „Domečku“ u františkánského kostela ve Františkánské ulici. Vedoucím střediska se stal Karel Vlachovský (Čmelák). V roce 1993 byl v „Domečku“ zřízen útulek pro bezdomovce, a tak si oddíly musely najít nové klubovny (např.

¹²³ Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991, s. 32.

¹²⁴ Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací: "Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008, s. 33.

¹²⁵ Kronika 20. oddílu old skautů 1990 – 1992.

¹²⁶ Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, III. středisko „5. květen“.

¹²⁷ Kronika 37. oddílu Blesk, 1990 – 1994, Kronika družiny Meteor 1990 – 1991.

v saleziánském středisku u lobežského kostelíka, na církevním gymnáziu v Houškově ulici nebo v dominikánském konventu na Jiráskově náměstí).

Obnoveno bylo i V. středisko Střela a opět se rychle stalo nejpočetnějším střediskem v Plzni. Dalo dohromady dokonce dvacet oddílů a vrátilo se do svých kluboven v Českém údolí. Jeho vůdcem se po obnovení stal Pavel Šiřina (Šiška).¹²⁸

VI. středisko Vatra v době zákazu Junáka opět přišlo o všechno své vybavení i klubovnu. V roce 1990 bylo nejchudším střediskem bez jakéhokoliv zázemí. Původní členové se ale pustili do práce a brzy dali dohromady tři oddíly. Plánovali si znovu postavit klubovnu na původním místě nad řekou Úhlavou a v roce 1993 konečně dali dohromady všechny potřebný materiál. Ten ovšem někdo zapálil a tím středisko v podstatě zlikvidoval. Jeho členové se poté přidali k III. středisku Pátý květen.¹²⁹

VII. středisko Limba bylo založeno Jaroslavem Kimmelem (Timem). Ačkoliv bylo založeno nově a nemělo žádného předchůdce, snažilo se navázat na tradice bývalého VII. střediska Šedých vlků Jaroslava Koppa (Šedého vlka). Kromě Jaroslava Kimmela (Tima) toto středisko zakládali ještě další členové oddílu, který v době zákazu Junáka tajně působil v rámci Turistického oddílu mládeže. Středisko mělo nejdříve potíže s vytvořením zázemí, ale jelikož byli jeho zakladatelé odolní jako limba (odolná vysokohorská borovice s hustou korunou), tak už brzy měli šest oddílů a klubovny na Švabinách. Odtamtud se přesunuli na Mikulku a o něco později do domu Foniatry na Lochotíně.¹³⁰

Ve Starém Plzenci se obnovilo VIII. středisko Sluneční údolí. Doba jeho největšího rozmachu už ovšem byla pryč a vznikly zde jen čtyři oddíly. Středisko ještě nějakou dobu pokračovalo, ale nakonec se roku 1994 rozpadlo a jeho zbývající členové se stali součástí Střely.

V kapitole o skautingu mezi lety 1945 až 1950 jsem se zmiňovala o tom, že se výprava plzeňských skautů zúčastnila v roce 1947 Jamboree ve Francii. Jedním z účastníků byl i Vladimír Pospíšil (Nemo). Byl to právě on, kdo pod vlivem svých zážitků z tohoto Jamboree navrhl, aby se IX. středisko jmenovalo Přístav Omaha po pláži, na které se v roce 1944 vylodily americké bojové jednotky.¹³¹ Toto středisko navázalo na tradici plzeňského vodního skautingu a poprvé tak vytvořilo středisko složené jen z vodáckých oddílů. Těchto oddílů bylo osm a jejich klubovna se nacházela v Říční ulici ve čtvrti Doudlevec hned u řeky Radbuzy.¹³²

¹²⁸ Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, V. středisko „Střela“.

¹²⁹ Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, VI. středisko „Vatra“.

¹³⁰ Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, VII. středisko „Limba“.

¹³¹ Kronika 96. oddílu vodních skautů Řeka, 1996.

¹³² Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, IX. středisko „Přístav Omaha“.

Společně s Junákem se znovuobnovil i časopis *Krajem šesti řek*. Jeho první číslo vydala Krajská rada narychlo už v březnu 1990 a mělo jen sedm stránek. Obsahovalo několik zamyšlení nad uběhlými dvaceti lety a informace o tom, co se právě chystá v znovu ožívajícím plzeňském skautingu. Většina příspěvků v něm byla od tiskového zpravodaje Ing. Alexe Vladyky (Saši). V prvním čísle byl ovšem také seznam skautů, kteří se znovuobnovení Junáka už nedožili. Byl to například bývalý náčelník Junáka Dr. Rudolf Plajner, který zemřel roku 1987. Z plzeňských skautů se obnovení nedožil Bláža Beneš ani Karel Kulhánek (Starý Jestřáb).¹³³

7.1.1. Karel Kulhánek

Starý Jestřáb byl nedílnou a důležitou součástí plzeňského skautingu po mnoho let, ale skautovat začal poprvé v Domažlicích, kde se 1. září 1900 také narodil. V roce 1913 při svém studiu na gymnáziu byl dokonce zakládajícím členem tamějšího oddílu (prvního skautského oddílu v Západočeském kraji). Nadšení se pro skauting se ho drželo, a tak se o pět let později stal činovníkem a později v Chodské pohraniční župě zastával řadu dalších funkcí. Poté co se přestěhoval do Plzně, se obě župy sloučily a vytvořily Západočeskou župu Bílého orla. Po převelení Bílého orla (generála Klecandy) do Prahy se Karel Kulhánek začal angažovat v řízení nové župy. Postupně se stal župním zpravodajem a potom i oblastním velitelem. V Plzni pracoval jako vedoucí úředník Ředitelství státních drah. Mezi lety 1938 až 1948 vedl šest Lesních škol a organizoval řadu kurzů pro rádce a vedoucí oddílů. Napsal několik článků do časopisů *Skaut – junák*, *Vůdce* a *Krajem šesti řek*. Během života mu bylo uděleno mnoho skautských vyznamenání (Stříbrná svastika Náčelnictva, polský čestný odznak Stříbrné lilie, Stříbrná syrx, Obsidiánový šíp a mnohá další). Zemřel 1. září 1975.¹³⁴

V létě 1990 se po dlouhé době opět konaly skautské tábory a v srpnu se konala i Západočeská krajská lesní škola pod vedení J. Kacerovského (Akély). Těsně před jejím zahájením zemřel Jan Kraus (Šiwo).

¹³³ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis *Krajem šesti řek*, 1. číslo, 1990.

¹³⁴ Skautský institut, Sborník Arch Scout 19, Kdo byl kdo: Prvních padesát životopisů skautských osobností. [online]. 2016 [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <http://www.skautskyinstitut.cz/wp-content/uploads/2016/01/Kdo-byl-kdo-I-Arch-scout-c19-web.pdf>.

7.1.2. Jan Kraus

Na tomto místě bych ráda věnovala několik řádků další důležité osobnosti plzeňského skautingu.

Jan Kraus (Šiwo) se ke skautingu poprvé dostal při studiích v Praze, a když se vrátil do Plzně, tak se plně zapojil i do zdejšího skautského hnutí. Vytvořil zde oddíl Stopa (z původní družiny Vlků – jedná se tedy vlastně o vlčí stopu), který se nesmazatelně zapsal do dějin plzeňského skautingu a přežil všechny zákazy své činnosti. „Stopa, která vychovala celou řadu skautů, junáků a činovníků, se pokaždé obnovovala nezničitelným duchem, především díky svému zakladateli, vůdci a tátovi (jak mu skauti říkali) br. Janu Krausovi – Šiwovi. Tento „malý – velký“ muž byl dokonalým skautem a táborníkem. Skautingu a mládeži věnoval celý život, od r. 1925 až do roku 1990, kdy skonol.“¹³⁵

Počátkem třicátých let pak založil Smečku¹³⁶ Černého vlka s vlčí stopou ve znaku. Svůj název získala podle psa jednoho z jejích členů – černého vlčáka Čestmíra Trsky (Černa). Tento pes doprovázel družinu na všech jejích výpravách a stal se nejprve jejím symbolem a pak i symbolem celého oddílu, kdy se Smečka Černého vlka přidala ke Stopě.

Jan Kraus byl dlouhou dobu subreferentem vlčáctví a později i skautské výchovy. Později byl jmenován i vedoucím západočeské Lesní školy a strážcem její lesoškolácké sekery.¹³⁷

Jan Kraus vedl Stopu i během protektorátu a její členové se často scházeli u něj doma. V roce 1944 byl ovšem zatčen a prošel několika koncentračními tábory. Po válce Stopu znovu vybudoval a zároveň se zapojil do odboru turistiky při Československém svazu tělesné výchovy. Díky tomu tam po 2. zákazu skautingu mohla přejít většina členů Stopy a její obnovování v roce 1968 bylo mnohem jednodušší. V té době získalo spoustu nových členů, a tak se roku 1970 rozdělilo na dvě střediska – Stopu a Stopu II.

Jan Kraus stál i u čtvrtého obnovení Stopy v roce 1989. Bohužel těsně před zahájením jeho oblíbené Lesní školy, první po dvaceti letech, umírá 28. července 1990.¹³⁸

¹³⁵ Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, II. středisko „Stopa“.

¹³⁶ Smečkou se nazývá družina vlčat – nejmladších skautů.

¹³⁷ Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, Stopa – Plzeň – Bory.

¹³⁸ Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997, II. středisko „Stopa“.

7.2. Činnost skautů

Skauti se museli po svém obnovení znovu potýkat s mnoha problémy. Jejich klubovny byly opět pryč a získat je zpět bylo často velmi složité. Museli proto využívat různé provizorní klubovny a schůzky probíhaly tam, kde to bylo právě možné. Z tohoto důvodu nebyli nejprve schopni nabírat příliš mnoho nových členů. Po získání nových budov vhodných pro klubovny ovšem můžeme vidět jak příliv nových skautů, tak i zvýšení počtu pořádaných akcí. Můžeme to dobře pozorovat na příkladu 1. střediska Jožky Knappa, které po získání starých skautských kluboven na Plzeňské cestě postavených v roce 1968, mohlo založit nové oddíly světlušek a vlčat.

Bylo to také právě toto středisko, které obnovilo tradici Memoriálu Jožky Knappa a znovu ho po mnoha letech uspořádalo v listopadu 1990 v Českém údolí. Prvního ročníku se zúčastnilo 156 skautů a skautek rozdělených do 29 hlídek.¹³⁹

Také tradice Lesních škol dále úspěšně pokračuje a každým rokem vychovávají nové a nové skautské činitele. A i když je teď vedou jiní skauti, tak se na staré vůdce rozhodně nezapomnělo a každá další Lesní škola je v podstatě připomenutím jejich odkazu. Výchova nových skautských funkcionářů je stále považována za jednu z nejdůležitějších věcí a pořádání Lesních škol je jednou z priorit Krajské rady Junáka.¹⁴⁰

O zániku VII. střediska Vatra jsem se už zmínila. Místo něj vzniklo jako VII. středisko Krokodýl, které sídlí v Tlučné. Navázalo na tradice tlučenského oddílu, který existoval od roku 1938. Svůj název si zvolilo podle místní legendy z poloviny 19. století, kdy si několik místních údajně spletlo trakař v rybníce s krokodýlem a začalo do něj střílet. V současnosti má středisko tři oddíly a jednou z jeho nejoblíbenějších výletových a táborových lokalit je řeka Střela.¹⁴¹

¹³⁹ Historie střediska. Středisko Jožky Knappa. [online]. 2016 [cit. 2016-06-10]. Dostupné z: <http://www.skauti-plzen.cz/jk-skautska-cinnost/jk-historie-strediska>

¹⁴⁰ Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, Almanach. Lesní škola Šiwo. Čekatelský lesní kurz MOA. 2000. Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, Almanach - Západočeská lesní škola Šiwo 2007.

¹⁴¹ Středisko 323.06 "Krokodýl". Junák, středisko Krokodýl Tlučná. [online]. 2016 [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <http://www.junak-tlucna.cz/clanky/informace/stredisko/2-stredisko-323-06-krokodyl-tlucna>.

I přes potíže se sháněním kluboven a nábořem nových členů se plzeňští skauti stále zajímali i o skautské dění v jiných zemích a už v květnu 1991 uspořádali výměnný pobyt s holandskými skauty.¹⁴²

V roce 1996 se konečně podařilo obnovit tradici setkávání západočeských skautů a bylo uspořádáno první Západočeské skautské jamboree v Plzni. Od té doby se pořádají každé tři roky. Plzeňský kraj byl první, který po obnovení v roce 1989 uspořádal regionální jamboree a inspiroval tak i skauty z ostatních krajů (např. Pardubický kraj).

Díky zkušenostem z pořádání regionálních srazů byla Plzeň vybrána, aby hostila i první národní jamboree v roce 2008. Bylo nazváno Klíč a zúčastnilo se ho skoro dva a půl tisíce skautů z celé republiky i z okolních zemí.¹⁴³

Jsou pořádány i různé akce pro veřejnost. Patří mezi ně například závod Malá mlsná opice, který se od roku 2000 pořádá na Slovanech. Původně byl určen pro tří až pětičlenné hlídky vlčat a světlušek, ale postupem času se stal otevřeným i pro ostatní. Pořádají se i ekologické akce zaměřené na úklid Plzně a jejího okolí.¹⁴⁴

V současné době je v Plzni dle informací Krajské rady Junáka 1399 aktivních skautů a skautek sdružených v devíti střediscích a jejich počty stále stoupají.¹⁴⁵

¹⁴² Historie střediska. Středisko Jožky Knappa. [online]. 2016 [cit. 2016-06-10]. Dostupné z: <http://www.skauti-plzen.cz/jk-skautska-cinnost/jk-historie-strediska>.

¹⁴³ Junák – Plzeňský kraj, Významné akce v kraji. Junák – český skaut, Plzeňský kraj. [online]. 2010 [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <http://www.krjplzen.cz/vyznamne-akce-v-kraji>.

¹⁴⁴ Historie střediska. Středisko Jožky Knappa. [online]. 2016 [cit. 2016-06-10]. Dostupné z: <http://www.skauti-plzen.cz/jk-skautska-cinnost/jk-historie-strediska>.

¹⁴⁵ Junák – Plzeňský kraj, Skauti v kraji. Junák – český skaut, Plzeňský kraj. [online]. 2010 [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <http://www.krjplzen.cz/skauti-v-kraji>.

Závěr

Na začátku svého zkoumání historie skautingu v Plzni jsem si kladla několik otázek. První z nich byla, jak se plzeňský skauting dokázal po všech obdobích zákazů znovu obnovit a kdo byly klíčové osobnosti, které mu k tomu dopomohly.

Za doby první republiky byla v Plzni obrovská diverzita nejrůznějších skautských oddílů, z nichž si každý s alespoň trochou zájmu o skautské myšlenky mohl vybrat ten, který mu nejvíc vyhovoval nebo byl k němu nejbližší. Kromě rozmanitosti přístupů ke skautingu totiž různé oddíly fungovaly ve většině plzeňských čtvrtí. Touto bohatou nabídkou se plzeňskému skautingu podařilo oslovit velké množství lidí, kteří by se jinak o skauting vůbec nezajímali. Takto vybudovaná členská základna bylo posléze schopna vyprodukovat dostatek zapálených členů, kteří po období zákazu skautingu ho vždy dokázali znovu vybudovat. To platí pro první i druhé znovuoobnovení. Při třetím znovuoobnovení skautingu už bylo old skautům, kteří se jako malí chlapci za první republiky přidali k prvním skautským oddílům v Plzni, přes osmdesát let. Ti, kteří skauting v Plzni obnovovali v roce 1989, byli především skauti vychovaní v krátkém období let 1968 až 1970. V těchto třech letech dokázal plzeňský skauting vychovat novou generaci skautů, jejíž členové byli skautským myšlenkám natolik oddaní, že je i po dvaceti letech zákazu začali znovu obnovovat.

Ve vychovávání nových generací skautských činitelů sehrály dle mých zjištění nejdůležitější roli krajské Lesní školy. Byly pravidelně pořádány každý rok a po každém obnovení skautingu byly často i první pořádanou akcí. Z toho je vidět, že jim skautské vedení Plzně a Plzeňského kraje přikládalo velkou váhu a důležitost. Vždy byly vedeny zkušenými a zasloužilými skauty. Těmi samými skauty, kteří po obnoveních skautingu svolávali první schůze a organizovali nové vedení. Lesní školy jsou pořádány dodnes a jsou jedním ze středobodů skautského roku, jako tomu bylo už od začátku jejich pořádání ve dvacátých letech. Díky těmto Lesním školám bylo možno za první republiky vytvořit silnou základnu skautských funkcionářů, kteří po druhé světové válce skauting obnovili a přivedli do něj mnoho nových členů. Po válce a v letech 1968 až 1970 byly Lesní školy schopny v krátkém čase vyprodukovat nové generace skautských činovníků, které byly později klíčové pro znovuoobnovení skautingu po Sametové revoluci.

Klíčovými osobnostmi plzeňského skautingu byli skauti, kteří vstoupili do prvních oddílů za doby první republiky a stali se činovníky. Soustředili se především na výchovu nových skautů a skautských funkcionářů. Mám zde na mysli Jožku Knappa (Maateho), který i když zemřel

za druhé světové války, stihl vychovat celou řadu činovníků. V tom mu pomáhal i jeho přítel Jan Kraus (Šiwo), který založil jeden z neaktivnějších plzeňských oddílů, který se později stal i samostatným střediskem (v jedné fázi dokonce dvěma středisky). Nesmíme zapomínat ani na Karla Kulhánka, jehož samotný příchod do Plzně měl za následek sloučení Chodské a Plzeňské župy a vytvoření nové župy Bílého orla. Dlouhá léta potom stál ve vedení a staral se o záležitosti župy. Právě on a Jan Kraus (Šiwo) byli po dlouhou dobu vedoucími Lesních škol a většina plzeňských činovníků, kteří prošli Lesní školou do roku 1970, jimi byla ovlivněna a inspirována.

Dále jsem chtěla zjistit, jak se skauti stavěli k celorepublikovému a světovému skautskému dění a jak se na něm účastnili. Také jsem si kladla otázku, jakým způsobem se skauti prezentovali před obyvateli Plzně a jak moc spolupracovali s jinými organizacemi. Plzeňští skauti byli po celou dobu své existence otevření okolnímu skautskému světu a čile se o něj zajímali. Plzeňská delegace byla na většině světových Jamboree nedílnou součástí té české. Ve skautech účast na Jamboree zanechala hluboké zážitky na celý život, jak můžeme vidět například z pojmenování IX. plzeňského střediska Omaha. Celorepublikové skautské akce konané povětšinou v Praze byly pro plzeňské skauty vždy jedněmi z nejdůležitějších událostí roku a dlouho a poctivě se na ně připravovali. Dlouhodobou přípravu a velké úsilí o to, aby reprezentovali Plzeň co nejlépe, můžeme například vidět v číslech časopisu Krajem šesti řek, kde se píše o plánovaném Slovanském Jamboree v Praze v roce 1931. Při obnovování skautské organizace v Praze byli často přítomni i plzeňští zástupci, kteří o tom pak do Plzně přinesli zprávu a zorganizovali místní ustavující schůze.

Se skauty a jejich způsoby se mohli obyvatelé Plzně nejlépe seznámit na ukázkových táborech, které skauti za první republiky každých pár let budovali pro veřejnost. Většinou to bylo v rámci nějakého většího skautského srazu či akce. Skauty mohli vidět i na jevišti ochotnických divadel a na začátku roku 1940 dokonce v Městském divadle, kde hráli jednu z Foglarových her o skautingu. Účast na skautských akcích v Praze či v jiných městech byla pro mladší chlapce a dívky, kteří skautovali někdy poněkud drahá, a tak peníze na cestu a jídlo na akci často sháněli organizací nejrůznějších přednášek pro obyvatele Plzně. Plzeňané je také mohli vidět při příležitosti oslav státních svátků, jak stojí nastoupeni v krojích či drží stráž u pomníků.

Za první republiky i později spolupracovali skauti s mnoha sportovními organizacemi na pořádání nejrůznějších přátelských závodů. Tato spolupráce a získané známosti se jim později

velmi vyplatily, protože v obdobích zákazu skautingu mohly některé skautské oddíly přežívat právě v rámci těchto organizací a nemuseli se po obnovení znovu dávat složitě dohromady.

Dějiny plzeňského skautingu jsou především dějinami vytrvalosti skautů a odolnosti skautských myšlenek. Vždyť i více než sto let po svém vzniku a po třech zákazech činnosti, z nichž dva trvali skoro dvacet let, skauting v Plzni stále oslovuje nové generace a rozšiřuje svou členskou základnu.

Resumé:

In my bachelor thesis, I was trying to answer certain questions concerning scouting and scouts in Pilsen from the founding of the first scout group in 1913 to these days.

Firstly, I examined how scouting in Pilsen could be always renewed after its three prohibitions and if there were any particular persons who played the key part in it. The scouting in Pilsen was very diverse in its beginnings during the first republic. There were a lot of scout groups with different views on scouting and they were in almost every district of Pilsen. Thanks to this there was a big base of scouts who could enthusiastically help to renew scouting after World War II. This group of scouts remained big and strong even after second prohibition of scouting and was very important in 1968 when they helped to renew scouting again. In the short time after war and between 1968 and 1970, these scouts trained new generations of scouts, who were later able to renew scouting for the last time in 1989. It was training new scout officials in „Forest schools“ or „Wood badge courses“, which I find the most important part of renewal of scouting after its prohibitions, because it was members and leaders of them, who always played the key part in renewal. The most famous leaders of „Forest schools“ were Jožka Knapp, Karel Kulhánek and Jan Kraus.

Secondly, I concentrated on attitude of Pilsen scouts on the republic and world scout events. They were keenly discussing both republic and world events in their regional magazine and often took part in international scout meetings – jamborees. The national scout meetings in Prague were also very important for them and they sometimes prepared for them the whole year.

I also wanted to know how regular inhabitants of Pilsen could see scouts, how scouts presented themselves to them and how they cooperated with other organizations. Inhabitants of Pilsen could closer examine scout life in demonstration camps, which scouts build for them in Pilsen parks every few years. They could also come to interesting lectures about traveling, which scouts organized for funding their trips to international and national scout meetings. Scouts from Pilsen often cooperated with sport organizations and organized sport events with them. Thanks to this cooperation, some scout groups could survive the time of prohibition of scouting under the patronage of these organizations.

The history of scouting in Pilsen shows us the great persistence of local scouts and their ideals.

Zdroje:

Seznam literatury

Stanislav BOŘÍK, Skautský kalendář 1997, Plzeň 1997.

Stanislav BOŘÍK – Eva KLAUSNEROVÁ, Plzeňští skauti: dle tiskových publikací:
"Skauting v Plzni I. - V. díl", z let 1995-1999, Plzeň 2008.

Karel LEŠANOVSKÝ, Stručné dějiny českého skautingu v období 1968-1970: tehdejší události a jejich důsledky, Praha 2003.

Miloň LOM – Jaroslav Šebek, Historie českého skautingu slovem a obrazem, Mladá Boleslav 1990.

Václav NOSEK, Historie skautingu: cestou k pramenům - kolektiv historické komise při Ústřední radě Junáka - svazu skautů a skautek ČR, Praha 1999.

Jaromír SOFRON, Historie skautingu na Plzeňsku, Plzeň 1991.

Roman ŠANTORA – Václav NOSEK – Slavomil JANOV – Václav DOSTÁL, Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu, Praha 2012.

Miloslav VAVRDA, Dějiny ligy (čsl. woodcrafterů), Vyškov 2012.

Seznam pramenů:

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, Almanach. Lesní škola Šiwo. Čekatelský lesní kurz MOA. 2000.

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, Almanach - Západočeská lesní škola Šiwo 2007.

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 1. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 2. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 3. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 4-5. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 6. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 7-8. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, I. ročník - 1930/1931, 9-10. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, II. ročník - 1931/1932, 1. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, II. ročník - 1931/1932, 3. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, II. ročník - 1931/1932, 6. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, II. ročník - 1931/1932, 7. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, II. ročník - 1931/1932, 8. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, II. ročník - 1931/1932, 9-10. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, III. ročník - 1932/1933, 1. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, III. ročník - 1932/1933, 3. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, III. ročník - 1932/1933, 4. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, III. ročník - 1932/1933, 5. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, III. ročník - 1932/1933, 7. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, III. ročník - 1932/1933, 8. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, III. ročník - 1932/1933, 9. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, časopis Krajem šesti řek, 1990, 1. číslo

Archiv Krajské rady Junáka Plzeň, Poznámky z Ústřední Lesní školy Svazu skautů R.Č.S. konané roku 1925.

Archiv Okresní rady Junáka Plzeň, Kronika 5. oddílu Jestřábi, 1936 – 1941, a 37. oddílu Blesk, 1945 – 1949, 1968 – 1970, 1989 – 1990.

Archiv Okresní rady Junáka Plzeň, Kronika 20. oddílu old skautů, 1990 – 1992.

Archiv Okresní rady Junáka Plzeň, Kronika 33. pionýrského oddílu Šíp, 1970 – 1979.

Archiv Okresní rady Junáka Plzeň, Kronika 37. oddílu Blesk, 1990 – 1994.

Archiv Okresní rady Junáka Plzeň, Kronika 53. oddílu Červená střela, 1968 – 1970.

Archiv Okresní rady Junáka Plzeň, Kronika 91. oddílu Kotva, 1947 - 1990

Archiv Okresní rady Junáka Plzeň, Kronika 96. oddílu vodních skautů Řeka, 1996.

Archiv Okresní rady Junáka Plzeň, Kronika družiny Meteor, 1990 – 1991.

Archiv Okresní rady Junáka Plzeň, Kronika družiny Racků, 1945 – 1947.

Archiv Okresní rady Junáka Plzeň, Kronika družiny Severka, 1945 – 1948.

Archiv Okresní rady Junáka Plzeň, Kronika družiny Severka, 1969 - 1970.

Archiv Okresní rady Junáka Plzeň, Kronika klubu Pirátů, 1944 – 1945.

Archiv Okresní rady Junáka Plzeň, Kronika oddílu Uragán, 1968 – 1969.

Archiv Okresní rady Junáka Plzeň, Pod vlajkou 13. oddílu Táborníků, 1922-1982.

Seznam internetových zdrojů:

Historie střediska. Středisko Jožky Knappa. [online]. 2016 [cit. 2016-06-10]. Dostupné z: <http://www.skauti-plzen.cz/jk-skautska-cinnost/jk-historie-strediska>

Junák – Plzeňský kraj, Skauti v kraji. Junák – český skaut, Plzeňský kraj. [online]. 2010 [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <http://www.krjplzen.cz/skauti-v-kraji>

Junák – Plzeňský kraj, Významné akce v kraji. Junák – český skaut, Plzeňský kraj. [online]. 2010 [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <http://www.krjplzen.cz/vyznamne-akce-v-kraji>

Skauting. Doména SKAUT.ORG. [online]. 2003 [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <http://www.skaut.org/skauting.php#a>

Skautský institut, Sborník Arch Scout 19, Kdo byl kdo: Prvních padesát životopisů skautských osobností. [online]. 2016 [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <http://www.skautskyinstitut.cz/wp-content/uploads/2016/01/Kdo-byl-kdo-I-Arch-scout-c19-web.pdf>

Středisko 323.06 "Krokodýl". Junák, středisko Krokodýl Tlučná. [online]. 2016 [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <http://www.junak-tlucna.cz/clanky/informace/stredisko/2-stredisko-323-06-krokodyl-tlucna>

Vysvětlení pojmů:

Činovník – skautský funkcionář

Den sesterství - mezinárodní svátek přátelství, který slaví skautky na celém světě 22. února

Družina - nejmenší jednotka skautské organizace, tvoří ji děti přibližně stejného věku, v jejím čele stojí rádce

Jamboree - původně označení indiánských mírových her, označuje setkání skautů z kraje, republiky nebo z celého světa

Krajská rada Junáka - sdružuje několik okresů v rámci svého kraje, zajišťuje především činovnícké vzdělávání, v čele sedí předseda krajské rady

Lesní škola - několikadenní srazy, které slouží pro výchovu skautských vůdců, pořádají se jak ústřední, tak krajské lesní školy

Náčelní/náčelnice – stojí v čele Junáka, zodpovídá za činnost dívčího kmene

Náčelník – stojí v čele Junáka, zodpovídá za činnost chlapeckého kmene

Oddíl - složen z několika družin, má přidělené číslo, v čele stojí vůdce oddílu

Okresní rada Junáka - sdružuje několik středisek na území daného okresu, v čele stojí předseda okresní rady

Oldskaut - dospělý člen Junáka, sdružují se do klubů

Rangers - označení pro dívky od 15 do 26 let, sdružují se do kmenů

Rover - označení pro chlapce od 15 do 26 let, sdružují se do kmenů

Sbor - starší výraz pro středisko

Sborový vůdce - v čele sboru

Skaut - označení pro chlapce od 11 do 15 let

Skautka - označení pro dívky od 11 do 15 let

Slovanské jamboree - setkání pro členy skautských organizací ze slovanských národů

Smečka - název oddílu vlčat

Starosta Junáka - v čele organizace, zastupuje hnutí vůči státním institucím a veřejnosti

Středisko - dříve bylo označováno jako sbor, skládá se z několika oddílů

Světluška - označení pro dívky od 6 do 11 let

Svojsíkův závod - závody ve skautských dovednostech, konají se každé dva roky v krajském a celostátním kole

Ústřední rada Junáka - řídí Junáka mezi junáckými sněmy, v čele stojí starosta

Vlče - označení pro chlapce od 6 do 11 let

Vodní skauti - odvětví skautingu, od běžného skautingu se liší vodáckým výcvikem, modrým krojem a jeho vedení se nazývá Hlavní kapitanát

WAGGGS (World Association of Girl Guides and Girl Scouts) - mezinárodní organizace skautek

WOSM (World Organization of The Scout Movement) - mezinárodní organizace skautů

Župa – dřívější označení pro kraj